Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

# БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 37 (14148) | 1976 оной февралиин 14, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

# КОЛХОЗОЙ ХАМТЫН СУГЛААН

Бүхы гэшүүдэй гү, али тэдэнэй түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар жэлдээ нэгэ дахин үнгэргэгдэдэг хамтын суглаан гээшэ колхоз бүхэнэй ажабайдалда тон ехэ удхатай хэрэг болоно. Энэмнай ажахые олониитээрээ хүтэлбэрилжэ һураха ёһотойл һургуули бшуу.

Мүнөө февраль соо республикын колхозуудта тоосоото болон тоосоото һунгалтын суглаанууд боложо эхилбэ. Тэндэ колхозой гэшүүд суглараад, жэл соо хэһэн ажалайнгаа дүн соголжо, правлениин, шалгалтын комиссиин хүдэлмэрые, үйлэдбэриин бүхы һалбари, элдэб алба ажал ябуулгые хамаг талаһаань гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, дутуу дундануудые, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элирүүлхэ байна. Мүн колхозойнгоо экономикые саашадань яажа хүгжөөхэ, үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые хайшан гээд түргэнөөр ашаг үрэ ехэтэй болгохо, ажалай шанар яажа эрид һайжаруулха тушаа тодорхойгоор хөөрэлдэхэ болоно.

Байгша оной хамтын тоосоото һунгалтын суглаанууд онсо харюусалгатай оршон байдалда үнгэргэгдэхэнь. Бүхы совет арадтаяа хамта колхозуудай таряашад, малшад өөрын Коммунис партиингаа XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. «1976—1980 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ байһан үедэ энэ шухала кампани захалба. Тэрэшэлэн мүнөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолдо харюу болгон, үргэн ниитэ колхознигууднай бүхы совет ажалшадтаяа хамта арбадахи табан жэлэй, тэрэ түрүүн 1976 оной түсэб, даабарине амжалтатайгаар дүүргэхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ үгэсые түргэнөөр дээшэлүүлхэ, бүхы ажалай шанарые эрид һайжаруулхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоно.

Урдаа байһан ехэ зорилгонуудые гүйсэд ойлгожо, урид бүхы талаһаань наринаар бэлдэһэн, хэлсэхэ шухала асуудалнуудаа түрүүн отделени, бригада, фермэнүүдэй суглаан дээрэ зүбшэһэн, хүн зонойнгоо анхарал эпээндэ хандуулжа шадаһан колхозуудта тоосоото һунгалтын суглаан һайнаар үнгэрнэ. Һаядаа Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец». Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозуудта хамтын тоосоото һунгалтын суглаанууд шэн эмхитэйгээр үнгэргэгдөө. Тэрээндэ гэшүүдынь эдэбхитэйгээр хабаадажа, колхозой правлениин, шалгалтын комиссиин хэһэн хүдэлмэридэ эрилтэ ехэтэйгээр хандаһан, бии байһан дутагдалнуудые шангаар шүүмжэлһэн, тэдэнние түргэн усадхаха тушаа тодорхой һанамжа, дурадхалнуудые хэлэһэн байна.

Эрээнһээ урда жэлнүүдтэшье колхозой байгуулалтын хүнэй эмхидхэлшэд, Социалис Ажалай Геройнууд Ж. Б. Ринчеев, Е. В. Иванов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг Карл Марксын нэрэмжэтэ (Сэлэнгэ), «Искра» (Мухар-Шэбэр) колхозуудта, мүн Хяагтын аймагай «Родина», Ракжуровай нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта хамтын тоосоото болон һунгалтынишье суглаанууд хододоо жэшээтэ һайнаар үнгэргэгдэдэг байгаа. Юуб гэхэдэ, эдэ ажахынууд гэшүүдэйнгээ эдэбхи үүсхэл бодхоруулжа, бүхы талаһаа эрилтэ ехэтэй оршон байдал бии болгоно, гадна хүн бүхэн ганса өөрынгөө ажалай түлөө бэшэ, ниитынгээ үйлэдбэриин түлөө сэхэ харюусаха ёһотой, хамаг шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ заатагүй хабаадалсаха зэргэтэй гэжэ бултанда ойлгуулжа шадаа. Тиимэһээл эдэ колхозуудай экономико жэлһээ жэлдэ бэхижэнэ, олзо доходынь ургана. Тэрэнэй ашаар хубаадагагүй фондынь мүнгэн ехэ нэмэнэ, үйлэдбэриин болон соёл гэгээрэлэй. ажаһуудалай барилга ехээр хэхэ, хүн зонойнгоо һуудал байдалые улам һайжаруулха арга бии болоно.

Колхозуудта тоосоото-һунгалтын суглаанай эмхитэйгээр, үндэр хэмжээндэ үнгэрхын тула КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдкомууд, мүн партийна, совет, хүдөө ажахын органууд уридшалан анхаралаа ехэ табиха, илангаяа колхозой жэшээтэ Уставай хэр наринаар сахигдаһые хинаха зэргэтэй.

Хэзээшье мэдэһээр, ажахынгаа үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудай үрэ дүнгые гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элирүүлжэ шадаһан, ажахынгаа болото түрүүшүүлые тэмдэглэхэ зуураа, гээгдэжэ, гэмтэ гаталдадаг хүнүүдые нюур сахингүй шүүмжэлһэн, тиигэжэ шүүмжэлһэн тоосоото элидхэл шагнахадаа, хүнүүд дуугай үнгэржэ яашье шадахагүй.

Үнэндөө, зарим колхозуудта хамтын суглаанай минил тэдысэ үнгэргэгдэдэг, гоё гоёор бэеэ магталсаад, хуб-хоорһон тоонууд дурдагдаад үнгэрдэг ушаршье үзэгдэдэг байгаа. Тиимэ суглаан дээрэ туһатай шүүмжэлэл хэгдэнэгүй, ажахын ямар нэгэ «хүндүүлхэй» асуудал дайрагдангүй үнгэршэдэг. Ажалаа һайжаруулха тухай бодомжотой гүнзэгы удхатай, үнэн зүрхэнһөө һанал бодолоо хубаалган хөөрэлдөөн тэндэ болодоггүй бшуу.

Колхознигуудай өөһэдынь эдэбхиһээ, сэдьхэлэйнь мэдэрэлһээ, һэшхэлһээ ехэ юумэн дулдыдаха. Колхозой гэшүүн гэшэ гансашье ехэ эрхэтэй байха бэшэ, харин ехэ уялгатай бшуу. Тэдэнэр түрэл ажахынгаа хүгжэн һалбаржаха, баяжаха, бүхы продукци улам ехээр, һайн шанартайгаар гаргажа абаха, гүрэндөө элбэгээр худалдахын түлөө ходо оролдожо ябаха ёһотой.

Манай республикын колхозуудай тоосоото суглаанууд дээрэ хэлсэхэ, шиидхэхэ асуудал олон. Мүноо олохон колхозуудта продукциин өөрынь үнэ сэн хэтэрхэй ехэ байна. Илангаяа һүн, мяхан, пооһон дан ехэ гаргаашатайгаар абтана. Тэрэнһээ уламжалан олохон колхозууд ехээр хохирно. Үбһэ тэжээлэй дутамагһаа боложо, малай ашаг шэм баратай дээшэлнэгүй. Таряалан, сабшалангай урга шэм бага байһаар. Түрүүшүүлтэй тон адли эрхэ байдалда хүдэлжэ байгаад, ахир бага үрэ дүн туйладаг хүнүүд, бригада, фермэнүүд үшөөл олон.

Тоосоото болон тоосоото-һунгалтын суглаае эмхитэйгээр, эрилтэ ехэтэйгээр үнгэргэхэ гээшэ үргэн ниитэ колхознигуудай эдэбхи үүсхэл улам бадаруулха, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб даабарине амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ хүн зониие элсүүлхэ, социалис мүрысөө шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлхэ арга нүхэсэл мүн.

# XXV КПСС-эй СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

## ЗОРИЛГОЁО ХАРААЛАА

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан боложо, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй ажалай дүнгүүдые соголоод, 1976 оной социалис уялгануудые баталан абаба.

Предприятиин хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй туршада эршэтэй һайнаар хүдэлжэ, ажалай һайн дүнгүүдые туйлаһан байгаа. 1971—1975 онуудта продукци худалдаха даабари декабриин 28-да дүүргэгдэһэн юм. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулха талаар һайн үрэ дүнгүүд туйлагдаа. Хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд хубиингаа табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэнхэй. Тэдэнэй дундаһаа, СССР-эй Верховно Соведэй депутат В. Афанасьевай, Октябриин Революциин орденто Д. Самбиловай, М. Ринчиндоржиевай, В. Титовой бригадануудай ажалые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ орон дотороо бүгэдэ арадай социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон комсомолой ЦК-гай тогтоолтой танилсаад, комбинадай коллектив 1976 ондо дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа. Продукциин шанар һайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ болон ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдана. «1976 ондо продукци худалдаха түсэбөө болзорһоонь 3 хоногоор урид—декабриин 28-да дүүргэхэ, продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулһанай ашаар түсэбөөр хараалагдаһанһаа гадуур 1 процент ашаг олзо оруулха» гээд предприятиин хүдэлмэришэдэй социалис уялганууд соо хэлэгдэнэ.

Закаменск хотын центральна котельные, 3419 дүрбэлжэн метр гэр байра энэ жэлдэ барижа, ашаглалга оруулха, 200 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 535 тонно условно түлишэ алмаха, залуу 1000 хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ гэхэ мэтын хэмжээнүүдые комбинадай ажалшад бэелүүлхээр хараалһан байна. Тиихэдэ аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ шефскэ ехэ туһаламжа хүргэгдэхөөр түсэблэгдөө.

Шэнэ жэлэйнгээ социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула комбинадай коллектив мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, түрүүшын үдэрнүүдһээ габшагайгаар хүдэлжэ байна.

**Б. ЖАНЧИПОВ.**
Захааминай аймаг.

«Сельхозтехника» нэгэдэлэй Оронгын отделениин (Улаан-Үдын аймаг) хүдэлмэрилэгшэд партиин XXV съездые угтуулан, олониитын дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэлгэ үнгэргэһэнэй удаа, эндэхи агитатор болон политинформаторнууд уласхоорондын байдалаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Жэшээлхэдэ, инженер К. Б. Евсеев, отделениин партбюрогой секретарь Ц. Н. Гомбоев хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: отделениин партбюрогой секретарь Ц. Н. Гомбоев хүдэлмэрилэгшэдтөө газетын һонин дуулгажа байна.

**З. ВЕСНИНАГАЙ фото.**

## ОРОЛДОСЫН ЗЭРГЭЭР—АМЖАЛТА

Нээмэл аргаар нүүрһэ шалтадаг Бага-Холбоолжоной уурхайн коллектив январь, февраль һарануудай даабариһаа гадуур 15 мянган тонно нүүрһэ малтажа, партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн зорилготойгоор хүдэлжэ байна. Манай хүдэлмэришэд оньһон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, хүдэлмэриин сагые зүбөөр, хүсэдөөр хэрэглэнэ.

А. К. Шевченко, Г. С. Покацкий, В. К. Федосеев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг экипажнуудай коллективууд газар, нүүрһэ малтаха халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг юм. Экскаваторай машинист Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан Анатолий Кузьмич Шевченко арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 1 миллион кубометр газар малтаха гэһэн уялга абаһан юм. Уурхаймнай олон машининстнууд тэрэнэй жэшээгээр дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, ехэ шангаар хүдэлжэ байна.

Коллективнай январиин даабариһаа гадуур 9 мянган тонно нүүрһэ малтажа, 33 мянган түхэригэй продукци худалдаба. Энэ баримтануудые хараад үзэхэдэ, манай уурхайн хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд муу бэшээр хүдэлжэ байна.

Нээмэл аргаар нүүрһэ малтадаг Бага-Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэришэд партиин XXV съездэдэ зорюулан абаһан уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһандаа урма баяртайнууд.

**И. ПАНЬКОВА.**
Бага-Холбоолжоной уурхайн түсэблэлгын таһагай экономист.

### БУРЯАДАЙ, ЯХАДАЙ АССР-эй, ШЭТЫН ОБЛАСТИИН АЖАЛШАДАЙ 1976 ОНОЙ ЯНВАРЬ ҺАРЫН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

| | Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр) | | |
|---|---|---|---|
| | Буряадай АССР | Яхадай АССР | Шэтын область |
| **Промышленность** | | | |
| Продукци худалдалга | 99,6 | 101 | 100,6 |
| Ажалай бүтээсэ | 100,5 | 102 | 100,9 |
| Промышленна предприятинуудай тоо — бүхыдөө | 198 | 160 | 220 |
| Тэрэ тоодо продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй предприятинуудай тоо | 47 | 36 | 32 |
| Бүхы предприятинуудай тоодо — процентээр | 26 | 22,6 | 14 |
| **Хүдөө ажахы** | | | |
| Мал ажалай гол продуктнуудые бэлэдхэлгэ (нэгэдэхи кварталай түсэбэй дүүргэлтэ): | | | |
| Мяхан | 48 | 38 | 41 |
| Һүн | 32 | 21 | 34 |
| Үндэгэн | 38 | 30 | 30 |
| **Капитальна барилга** | | | |
| Гүдэнэй түбэй капитальна һомололго — бүхыдөө | 68 | 146 | 75 |
| Тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэри | 82 | 191 | 80 |
| Барилгада үгтэһэн капитальна һомололго: | | | |
| Һургуулинуудай барилгада | 44 | — | 51 |
| Хүүгэдэй эмхи зургаануудай барилгада | 165 | 2 дахин | 76 |
| Больница ба поликлиникэнүүдые барилгада | 110 | — | 51 |
| Гэр байра ашаглалгада оруулалга (1-дэхи кварталай түсэб) | | | |
| Өөһэдын хүсөөр бүтээгдэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн | 99,2 | 99 | 94 |
| **Ажалшадай хэрэглэмжэ хангалга** | | | |
| Хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн — бүхыдөө | 96 | 96 | 100 |
| **Худалдаа наймаан** | | | |
| Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай розничо эрьесэ (нэмэлтэ даабаритайгаар) | 102 | 99,2 | 100,3 |

**БУРЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИ**

# РЕПОРТАЖ ҺҮҮЛШЫН ХУРЬГАД АБТАНА

Һүниин хахадһаа бударһан хярмаг саһан үглөөгүүр замхажа, үбэлэй наран һулахан элшэеэ Жарбын-Хундын гүбээтэнги талаар элбэгээр сасаба. Тойроод харахада эндэхи дайда нюдэ һаргамаар мүнгэтэн сайрана.

Бодонгуудай совхозой 2-дохи отделениин үнинэй ахалагша хонишон Валентина Будажаповагай даадаг отарада хүрэжэ ерэхэдэмнай хурьгашадынь абтаһан хурьгадаа һаял хүхүүлжэ дүүргээд, һүрэг хонидтоо үбһэ, һолоомыень гаргажа, хооллуулжа байба. Хурьгадайнь байра соо баһал хүлгөөтэй. Хурьгашад нарай, тэршээ хурьгадтаа уһа, таряа талханай зүйл үгэжэ, тухагүй һүндэлдэнэ.

— Одоол сүлөөгүй хаһамнай эхилээд байна. Эдэ заахануудыепь һайнаар харууһалаагүйдэ томо болгон боргожуулхань хэсүүхэн даа,— гээд, ахалагша хонишон Валентина Будажаповна хаамаг соо обооржо байһан хурьгадаа заажа хэлэнэ.

Хонидой түл абаха халуун хаһа энэ отарада бусадһаа хэды хоногоор урид эхилээн юм. Мүнөө хонишоной мэдүүлһээр 540-өөд хурьган абтаад, үхэл гарзагүй түлжүүлэгдэнэ. Дурсагдагша отарада Валентина Будажаповна үбгэнтэйгөө, мүн ехэ хүбүүн, басагантайгаа ажаллана. Үбгэниинь Цыренжаб Будаевич Дондубон гол түлэб һүрэг хонидоо харууһалдаг, эдеэлүүлдэг байна. Һамганиинь хоёр үхибүүдтэеэ хурьга абажа түлжүүлдэг ажалтай.

— Бидэ мүнөө бүхыдөө 542 эхэ хони даажа абанхайбди. Абаһаар хоногой 35—40 хурьган абтагша һэн. Һаянай дүүрэхэ дүтэлхэдөө сүүдхын 1—2 хурьган гарана, — гэжэ ахалагша хонишоной ехэ хүбүүн Валерий хөөрэнэ.

Цыренжаб Дондубоной Долгор басаганиинь эхэ эсэгэтэйгээ хамта гурбадахи жэлээ ажаллана. Харин хүбүүниинь дүрбэдэхи жэлээ хурьгашанаар хүдэлмэрилнэ.

Бүхыдөө 11 хүбүүд, басагадай эхэ — Валентина Будажаповна үбгэнтэйгөө хамта эхэ хонидой отара даажа абаһаар арбадахи үбэлжэлгээ үнгэргэжэ байнхай.

— Хониднай табадахяа хурьгалжа байбашье, хүшэ тамираар бараг һайн ондо орожо байна. Байгша ондо бидэ 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абаха түсэб хараалаа һэмди. Теэд энэ даа барял үлүүлжэ, зуутанай зэргэдэ гараха һанаан бии,— гээд ахалагша хонишон Валентина Будажаповна тайлбарилаа һэн.

Түс отарын хонишод һүрэг хонидтоо үдэртэ тэд бүридэнь 700 грамм үбһэнэй, 590 грамм һолсомоной, 180 грамм зелёнкын, 400 грамм талха таряанай зүйлэй хүртэхөөр тэжээл эдюулнэ. Үбэлэй хүйтэндэ, илангаяа түл абалгын үедэ эхэ хонидойнгоо хүшэ тамирые ехээр доошолуулхагүйн тула тэжээлыень нэмээгээ. Нигэжэ намарай дулаанда, үбэлэй эхеэр нөөсэлһэнөө эгээл энэ үедэ гаргашалаагүй һаа олон түл абтажа, үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэхэгүй бшуу.

Энээнние һайн мэдэхэ болоһон хонишод үгтэһэн тэжээлээ заабол рационой ёһоор бэшэ, харин өөһэдөө таарал дуулан зохёогоод хубаарилдаг заншалтай юм байна.

— Нёдондо 100 эхэ хонин бүриһөө 87 хурьга түлжүүлээ һэмди. Энэмнай һайн дүн гэхын аргагүй. Бидэ мүнөө эхэ хонин бүриһөө хурьга абахаар зорилго хараалхадаа, гансашье зуутанай зэргэдэ оролсожо суурхаха бэшэ, харин партиингаа ээлжээтэ съездые ажалай эрхим амжалтаар угтахын түлөө оролдогдоно. Партиин XXV съездын нээгдэхэ үдэр болотор хурьга абалгаяа дүүргээд, абтаһанаа һайнаар, оэдэргэнөөр боргожуулха харюусалгата ажалнай эхилээд байна. Үнэн дээрээ энэмнай нарай хурьга абаһанһаа үшөөр бшуу. Хурьгад томо болохо бүреэ харууһа ехэтэй байдаг ха юм, — гэжэ хонишон Цыренжаб Будаевич Дондубон тараха дээрээ мэдүүлээ һэн.

**Вл. ЖИГЖИТОВ.**
Бэшүүрэй аймаг.

# АНДА ХОТОНУУДАЙ ХАРИЛСААН

Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэ Монголой Арадай Республикын индустриин Дархан хото хоёрой хоорондо пролетарска интернационализмын, социалис бэе бэедээ туһалалсаһан дүүгэй хани барисаан удаан гэһээр үнинэй.

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой ба горсоведэй гүйсэдкомууд, Монголой Арадай Республикын Дархан хотын түлөөлэгшэдтэй 1976—1977 онуудта бэелүүлэгдэхэ харилсаанай хэмжээ ябуулгануудые баталба.

1976—1977 онуудта анда хотонуудай харилсаанай хэмжээ ябуулга баталхаяа Дархан хотоһоо ерэһэн делегаци ерээ. МНРП-гэй Дарханай горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Гомбосүрэн толгойлоо. Мүн Дархан хотын арадай депутадуудай хуралай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр Балдан, хотын барилгын комбинадай директор Дэмбрэл, театрай директор нүхэр Жадамба, корреспондент Сүхэ-Баатар гэгшэд делегациин бүридэлдэ ороно.

— Анда хотонуудай хоорондо байгуулагдаһан хани барисаан, харилсаа холбоон манай хоёр ороной ажалшадай социалис, коммунис обществые байгуулха хэрэгтэнь туһална, — гэжэ партиин горкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Беляков үгэ хэлэхэ зуураа тэмдэглэбэ. Хотын ажалшад политическэ, габшагай ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда түрэл партиингаа XXV съездые угтажа байна гэжэ саашань тэмдэглээ.

МНРП-гэй Дарханай горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Гомбосүрэн үгэ хэлэхэ зуураа, Монголой Арадай Республикада, тэрэ тоодо Дархан хотын барилга дээрэ совет ороной туһаламжын тон ехэ байһые тэмдэглэбэ. Мүн Дархан хотын хүгжэлтэ тухай хөөрэжэ үгөө.

Анда хотонуудай харилсаагаар 1976—1977 онуудта бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд баталагдаба. Улаан-Үдын ажалшадай зүгһөө КПСС-эй Улаан-Үдын городской комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Беляков городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Убеев, Дархан хотын түлөөлэгшэдэй зүгһөө — МНРП-гэй Дархан хотын горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Гомбосүрэн, хотын арадай депутадуудай хуралай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр Балдан гэгшэд түсэбтэ гараа табиһан байна.

Анда хотонуудай дунда хоёр жэлэй туршада бэелүүлэгдэхээр баталагдаһан хэмжээ ябуулгануудай түсэб соо партийна, советскэ, комсомолой, профсоюзай эмхинүүдэй болон ажахынуудай хүдэлмэридэ туйлагдаһан түрүү онол арга, дуршэл халан абалсаха гэжэ хэлэгдэнэ.

Дархан хотын түлөөлэгшэд Улаан-Үдын предприяти, эмхи зургаануудта хүрэһэн, гүрэнэй, оперо ба баледэй театрта ороһон байна.

**Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: документдэ гараа табижа байһан үе.

# БАРИЛГАШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СЛЁТ

ВОЛГОГРАД. (ТАСС-ай корр. И. Бирюкова). Бригадын ажахын тоосооной арга хэрэглэдэг коллективүүд барилгын болзорые 17—20 процентээр хороодог, ажалай бүтээсые 20—25 процентээр дээшэлүүлдэг, өөрынь үнэ сэнгые 3—4 процентээр хямдаруулдаг, хүдэлмэреэ эрхим шанартайгаар дүүргэдэг байна. Москвагай барилгашан Социалис Ажалай Герой Н. А. Злобин энэ арга түрүүлэн хэрэглээ һэн. Мүнөө 31 мянга гаран коллектив иимэ аргаар ажаллана.

Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан проект дотор бригадын ажахын тоосооe шухала удха шанартай гэжэ тоолоно. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илаһан ажахын тоосооной бригаданууддай хүтэлбэрилэгшэдэй бүхэсоюзна слёт дээрэ барилгын ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ, ажал хэрэгые һайнһаар эмхидхэхэ харгы замууд тухай хөөрэлдөөн болоһон байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое слёдто хабаадагшад хүндэтэ президиумдэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневой слёдто хабаадагшадта эльгээһэн үнэн зүрхэнэй үмаршалгые партиин Волгоградска обкомой нэгэдэхи секретарь Л. С. Куличенкын уншахада, сугларагшад удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госстройн түрүүлэгшэ И. Г. Новиков бригадын ажахын тоосооe үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, 1976 ондо ба түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ хэгдэхэ капитальна барилгын түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар барилгашадай зорилгонууд тухай элидхэл хээ.

Н. А. Злобиной бригадын партгруппорг А. П. Михайлов, Горький хотын хабсаргашадай бригадир Социалис Ажалай Герой В. Н. Вилков, Никополиин барилгашан Социалис Ажалай Герой И. Д. Ганчев, стахановска хүдэлөөнэй ветеран москвич Ф. И. Мальцев ба бусад барилгашадай хүдэлмэридэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэнэйнь түлөө КПСС-эй ЦК-да, нүхэр Л. И. Брежневтэ гүнзэгы сэдьхэлһээ халуун баяр баясхалан хүргэбэ. XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан проектээр хараалагдаһан капитальна, гэр байрын-граждан барилгын программануудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа, дүй дүршэлөө элсүүлхэбди гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлээ.

Бригадын ажахын тоосооной шэнэ аргые улам үргэнөөр нэбтэрүүлхын түлөө социалис мүрысөөндэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаадахыень барилгын материалнуудай промышленностиин, проектнэ, эрдэм-шэнжэлэлгын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ, ороной бүхы барилгашадта слёдто хабаадагшадай хандаһан хандалга дотор хэлэгдэнэ. СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ асари ехэ түсэбүүдээр, арадай байдал һайжаруулха тухай парти, правительствын анхарал оролдолгоор урмашан зоригжоһон барилгын үйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэд 1976 оной түсэбые, арбадахи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанарые дээшэлүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ юм гээд эдэнэр 10 миллион хүнһөө бүридэһэн барилгашадай үмэнһөө КПСС-эй Центральна Комитедые, Совет правительствые найдуулба.

Нарвын нигэ барилгын трестын бригадир Е. И. Барсукоэто, «Сибметаллургмонтаж» трестын бригадир Г. С. Зориндо, Москвагай байшан гэр баридаг нэгэдэхи комбинадай бригадир В. Е. Копелевтэ, ехэ панелеэр гэр баридаг Уфагай трестын бригадир М. Н. Лосевто, Гродныи байшан гэр баридаг комбинадай бригадир М. С. Терешкэдэ, «Южэлеватормельстрой» трестын бригадир Л. А. Харситта, «Зеленоградстрой» управлениин ахалагша прораб П. Н. Семенкодо, «Мурманскпромстрой» трестын бригадир В. П. Сериковтэ ВЦСПС-эй секретарь А. П. Ушаков 1975 оной СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреадуудай дипломуудые, тэмдэгүүдые барюулба.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ бэшэг ехэ дэбжэлтэтэйгээр абтаа.

Партийна, профсоюзай, комсомолой ба совет эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай барилгын таһагые даагшын орлогшо А. Д. Дмитриев, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. М. Калашников болон бусад энэ слёдто хабаадалсаа.

**Партиин XXV съездэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976-1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые зүбшэн хэлсэлгэ**

# ФАКУЛЬТАТИВ ХЭРЭГТЭЙ ГҮ?

Дунда hургуулинуудта хэшээлhээ гадна гол предмедүүдээр факультативай саг үгтэдэг гээшэ ааб даа. Факультативай хэшээлдэ hурагшад hайн дураараа хабаадажа, эрдэм мэдэсээ гүнзэгырүүлдэг байна.

Программын ёhоор географиар факультативай саг үгтэхэ ёhотой. Гэбэшье зарим hургуулиин хүтэлбэрилэгшэд факультативай бүхы сагые математикын болон ород хэлэнэй багшанарта үгэхэ гэжэ оролдодог. Тиигэжэ географиин багшанарта факультатив хүртэдэггүй юм.

Жэшээнь, 1974—1975 онуудай hуралсалай жэлдэ республикын hургуулинуудта географяар оройдоол 30 факультатив хүдэлжэ, 450 hурагшадые хабаадуулаа. Энэмнай республикын hургуулинуудай бүхы багшанарай 0,3 процент болоно бшуу. Мүнөөшье hуралсалай жэлдэ ехэ хубилалта болоогүй.

Илангаяа экономикын, топографиин, геологиин үндэhэ шудалха факультатив тон үсөөн. Хизаар ороноо шэнжэлгээр нэгэшье факультатив үгы байна.

Экономическа эрдэм hайжаруулха тушаа 1972 ондо КПСС-эй ЦК-гай тогтоол гараа hэн. Тиигэжэ hурагшадай экономическа эрдэм hайжаруулха зам бэдэрхэ талаар багшанарай үмэнэ шанга асуудал табиhан юм. Харин тиимэ замуудай нэгэн хадаа факультатив болоно бшуу. Арадай ажахын шухала hалбаринуудай экономикын үндэhэ шудалха асуудалаар тусхай факультатив программа соо хараалагдана ха юм. Тэрэнэй зорилго ямар бэ гэхэдэ, hурагшадай экономическа мэдэсые үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ, экономикын асуудалаар шэнжэлэл хүүлэжэ hургаха, тиигээд тэдэнние ажабайдалда бэлдэхэ болоно.

Арадай ажахын шухала hалбаринуудай экономика шудалха гээшые нютагай үйлэдбэриин жэшээ дээрэ эмхидхэхээр дурадхагдадаг. Жэшээнь, хүдөөгэй hургуулиин hурагшад хүдөө ажахын экономико шудалха аргатай байна бшуу. Харин хүдэлмэришэдэй тосхонууд, хотонуудта ажаhуудаг hурагшад промышленностиин экономикые үзэхэ юм.

Геологи шэнжэлхэ факультативые үхибүүд илангала hонирходог юм. Тэрэнэй гол зорилго юун бэ гэхэдэ, геологёор hонирходог шабинарай тус наукын үндэhые шудалжа, эрдэм мэдэсээ гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэнь туhалха байна. Тэдэнэр геологи шэнжэлхэ шадабаритай боложо, тэрэнээ практическа ажабайдалдаа хэрэглэхэ ёhотой.

Харин топографиин, картографиин үндэhэ шудалха факультатив хадаа hурагшадай географическа эрдэмые улам бүри гүнзэгырүүлжэ, топографическа болон жэжэ хэмжүүртэй картануудаар хүдэлжэ, хэмжэлгын хүдэлмэри хүүлэжэ hургаха зорилготой. Гадна газарай нюруугай юрын схемэнүүдые, чертежнүүдые хүүлэжэ hургаха, топографиар элдэб даабаринуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ бэлэдхэлтэй болгохо гээшэ.

Факультативай хүдэлмэриие яажа эмхидхэхэ ёhотойб? Нэгэдэхи аргань хадаа тэрэниие хэшээл шэнгеэр үнгэргэжэ болохо байна. Удаадахи арга ямар бэ гэхэдэ, тэрэниие лекционно — практическа гуримаар үнгэргэхэдэ өөрэгүй. Бүхы темээр гурбан часай үгтэбэл, нэгэ часай туршада лекци уншагдажа, шухала асуудалнуудта онсо анхарал хандуулагдажа, хэрэгтэй литература заагдаха. Хоёрдохи часайнь үедэ практическа хэшээл боложо, үхибүүд суглуулhан тоо, баримтануудые сэгсэлэн шэнжэлхэ гү, али ямар нэгэн даабари дүүргэхэ юм. Жэшээнь, экономикын үндэhэ шудалдаг байбал, багша халаа шабиха предприятида гү, али фермэдэ эльгээжэ, үйлэдбэриин ажалай түлбэриин гурим тушаа материал суглуулха даабари үгэжэ болохо юм. Гурбадахи часайнь үедэ багша hурагшадай мэдэсые, бэелүүлhэн даабаринь шалгаха ёhотой. hурагшадай бэшэhэн тоосоонoй, реферадай ёhоор зачёт табигдажа болохо.

Гэхэ зуура лекциин удха шанар угаа ехэ. Юуб гэхэдэ, hурагшад лекци шагнажа, hонирхолтой юумэнүүдые дэбтэртээ конспект болгон бэшэжэ hураха болоно. Тиимэ болохолоороо, дээдэ hургуулида ороходоо, эды тэды бэлэдхэлтэй хүн байха. Гадна бэеэ даагаад хүдэлжэ эдэбхитэй болодог гээшэ.

Факультатив үнгэргэхэ үшөө нэгэ арга хадаа семинарска хэшээл болоно. Семинарска хэшээлдэ hурагшадай бэлдээд ерэхын тула түрүүн асуудалнууд үгтэжэ, литература заагдаха.

Сэгнэлтын гурим ямар байхаб? Хэшээл бүхэндэ харюусаhанайнь түлөө сэгнэлтэ табихада өөрэгүй. Гадна тусхай сэгнэлтэнүүд гэжэ байха. Семинарска зачёт, практическа даабари дүүргэhэнэй түлөө гү, али реферадай түлөө, планшет, альбом хэhэнэйнь түлөө сэгнэлтэ табигдадаг.

Факультативна хэшээлнүүдэй удха шанар тон ехэ. Нэгэдэхеэр, имнэ хэшээлнүүдтэ hайн дураараа хабаадахадаа, hурагшад наhанайнгаа мэргэжэлшье шэлэхэ арга олохо бшуу. Мүн баhа олоhон эрдэм мэдэсээ ажал дээрээ хэрэглэжэ hурана гээшэ. Гадна олон юумэ мэдэхэ болоно ааб даа. Үшөө ямар удха шанартайб гэхэдэ, факультативта ябадаг hурагшадай диалектико-материалистическэ үзэл бодол бүрилдэхэ жэшээтэй.

Эдэ мэтые хараадаа абан, арадай гэгээрэлэй таhагуудай хүдэлмэрилэгшэд, hургуулиин директорнууд, багшанар географическа факультатив тушаа hаналаа хубилгажа, hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ тэрэнэй ехэ үүргэтэй байhые сэгнэхэ зэргэтэй. Тиимэ факультативай эмхидхэгдээгүй hургуулинуудта тэдэниие заатагүй бии болгохо шухала. Илангаяа городой hургуулинуудта нэгэшье факультатив үгы байна бшуу

КПСС-эй ЦК-гай проект соо ажалшадай экономическа hуралсал эрид hайжаруулха тушаа хэлэгдэhэн байна. Түрэл партимнай энэ асуудалда анхаралаа хандуулдаг байhанинь дэмы бэшэ. Мүнөө экономическа эрдэмэй үүргэ угаа ехэ болонхой ха юм. Тиимэhээ проект соо хэлэгдэhэн мүрнүүд hургуулинуудта сэхэ хабаатай. Одоо тиихэлээрээ hурагшадые экономикын асуудалаар бэлэдхэлтэй болгохо хэрэгтэ географическа факультативые хэрэглэхэдэ ёhоор бэшэ гү?

**Ц. НИМАЕВА,**
**багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай методист.**

**ПАРТИИН ТҮСЭБ — *арадай хэрэг***

## БАЙГААЛИИЕ ХАМГААЛХА зорилготойгоор

Ороноймнай экономическа хүсэ шадалай хүгжэжэ байhан үедэ байгаалиие хамгаалха ба тэрэнэй баялигые бодомжотой зүбөөр ашаглаха гээшэ шухала асуудалнуудай нэгэн болоно.

Партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан проект соо эгээл шэнэ научно-техническэ хэрэгсэлнүүдые хэрэглэн, байгаалиин баялиг шэнжэлхэ, тэрэшэлэн газар упанай байдал шалгаха, тэрэниие бузарладаг эшэ үндэhэнүүдые элирүүлхэ гэжэ бэшэгдэнхэй. Мүн лэ үйлэдбэриин түсэб зохёожо, баталан абахадаа, тус предприяти байгаалида ямар нүлөө үзүүлхэб, ямар хойшолонтой байжа болохоб гэжэ хараадаа абаха хэрэгтэй гээд проект соо заагданхай.

Тус документтэй танилсаад байхадаа, 2-дохи бүлэгэйнь 6-дахи пунктда иимэ дурадхал оруулмаар гэжэ hанагдана: **«Ямар нэгэн ажахын бүтээhэн хүдэлмэри сэгнэхэдээ, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахадаа, ажалшад ба хүдэлмэришэдые алишье талаhаань урмашуулхадаа, тус коллективэй хэр зэргээр байгаали хамгаалха хуули сахидагые, хэр зэргээр тэрэнэй баялиг гамнаха хэрэгтэ хабаададаг байhые хараадаа абаха хэрэгтэй».**

Зарим союзна республикануудай дүй дүршэл дагаж РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ байгаалиие хамгаалха талаар Гүрэнэй комитет байгуулха саг тулаа гэжэ бодомоор. Харин байгаалиие хамгаалгые эрхилдэг олон тоото инспекци болон элдэб шалгалтын комиссинуудай орондо арга боломжо ехэтэй, өөрын үргэн эрхэтэй байгаалиие хамгаалха талаар гүрэнэй комитет тогтообол, hайн байгаа.

**А. ГРИГОРЬЕВ,**
**байгаалиие хамгаалха талаар Буряадай республиканска бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо.**

**1976—1980 онуудта хүдөө ажахыда 1 миллион 900 мянган трактор, 1 миллион 350 мянган ашаанай автомобиль, 538 мянган таряа хуряаха комбайн үгэхэ.**

*(КПСС-эй XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «1976—1980 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектhээ).*

УЛААН-ҮДЫН ТУРШАЛГА - ҮЙЛЭДБЭРИИН АЖАХЫН МАШИННО-ТРАКТОРНА МАСТЕРСКОЙДО ВЛАДИМИР КИРИЛЛОВИЧ КОЗУЛИН ТОКАРЕОР АЖАЛЛАДАГ. ТЭРЭ ДААБАРЯА ХОДО ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭДЭГ, ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ ХОДО ОРОЛДОЖО ЯБАДАГ ЮМ.

МҮНӨӨ ВЛАДИМИР КИРИЛЛОВИЧ ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА ХҮДЭЛГЭГДЭХЭ ТРАКТОРНУУДЫЕ ЗАhАБАРИЛГАДА ХҮДЭЛНЭ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ТОКАРЬ В. К. КОЗУЛИН АЖАЛДАА.

**З. ВЕСНИНАГАЙ. фото.**

**Шанар ашаг үрэ дэлисэ** — **ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ШЭНЖЭ**

# ХУБИИН УЯЛГА, КОЛЛЕКТИВЭЙ АМЖАЛТА

Арбадахи табан жэл политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда эхилбэ. Ажалай шэнэ амжалтануудаар КПСС-эй XXV съездые угтаха гэhэн партиин уряада харюу болгон, арадай ажахын бүхы hалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар улам дээшэлүүлхын, 1976 оной түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, эршэтэй шангаар хүдэлжэ байна.

Манай Элхиин автомашинануудые заhабаридаг заводой коллектив съездын урда дэлгэрhэн энэ ехэ мүрысөөндэ эрхимлэхэ гэhэн зорилготойгоор, хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлнэ. Ойдо отологдоhон модо шэрэхэ автомашинануудые hайн шанартайгаар заhабарилхын, үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын тула хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд ехэхэн оролдолго үүсхэл гаргана.

Заводоймнай коллектив үнгэрhэн жэлэй даабари амжалтатайгаар дүүргэhэн юм. Хараалагдаhан даабариhаа гадуур 234 мянган түхэригэй продукци бүтээгдэжэ, 378 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа бэлэй. Энэ тоо, баримтануудые дурдахадаа, бидэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхээд хүдэлбэл, 1976 оной даабари амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжотойбди гээд хэлэхэеэ hананаб. Шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэхэ, онъhон техникэеэ бүгээсэ ехэтэйгээр ашаглаха болоходоно.

Заводоймнай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд, 1976 ондо бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай абаhан тогтоолтой танилсажа, hайшаан дэмжэжэ байhанаа мэдүүлэн дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаба.

Коллективнай автомашинануудые заhабарилха жэлэйнгээ даабари декабриин 27-до дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 6 автомашина заhабарилха, ЛВ-67 түхэлэй 2 прицеп бүтээхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн доошолуулhанай ашаар 10 мянган түхэригэй сэбэр олзо үйлэдбэридөө оруулха, продукци худалдаха даабаряа 46 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэхэ гэhэн зорилготойгоор социалис уялга абаба.

Урдаа табиhан энэ хараа түсэбөө бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө юу хэхэ ёhотойбибди? Энээн тухай мүнөө хүдэлмэришэн, инженер бүхэн бодомжолно. Ажал хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилхэ гэhэн дурадхалнуудые оруулна. Заводоймнай хүдэлмэришэд хубиин уялга абаха хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг юм. Энэ тон ехэ удха шанартай хэрэг гэжэ hанагдана. Юуб гэхэдэ, хүдэлмэришэн гү, али инженерно-техническэ мэргэжэлтэн хубиин уялга абахадаа арга боломжоёо алишье талаhаань hайса хаража үзэдэг байна. Хубиин уялга абаалhаа, заабол тэрэнээ бэелүүлхэ болоно бшуу.

Заводоймнай олохон хүдэлмэришэд мүнөө хубиин уялга абадаг юм. Тэрэнээ бодото дээрэнь дүүргэхын тула оролдодог. Заводоймнай үнинэй хүдэлмэришэн Юрий Аникеевич Федотовые абаад үзэе. Тэрэ автомашинануудай двигательнүүдые хабсаргадаг эгээл дээдын гарай слесарь болонхой.

Хори гаран жэлэй туршада энэ мэргэжэлээр хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болонхой. Ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг. Юрий Аникеевич голодоhо гаргаба гэhэн зугаа хэзээдэшье дуулахагүйт. Юрий Аникеевич Федотов жэл бүри хубиин уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлжэ шададаг. Юhэдэхи табан жэлэйнгээ даабари 4 жэл 3 hарын туршада дүүргээ бэлэй. Бүхы продукцияа өөрын тамгатайгаар гаргана. Олон жэлэй туршада магтаалтай hайнаар хүдэлжэ байhанайнгаа түлөө, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаhан юм.

Мүнөө заводоймнай 520 хүдэлмэришэд хубиин уялга абаад, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод хүдэлжэ байна. hара бүри мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, үндэр бүтээсэ түйлаhан хүдэлмэришэд урмашуулагдадаг юм. Жэшээнь, Ю. А. Федотов 1975 оной туршада бүхы дээрээ 150 түхэригэй мүнгэн шан абаhан байна.

Мастер Иван Афанасьевич Родионовой хүтэлбэрилдэг участогай хүдэлмэришэд хуби хубиин уялга абаа. Энэ участогай хүдэлмэришэд автомашинануудые саг болзор соонь, hайн шанартайгаар заhабарилжа, бэшэнэй дундаhаа онсо шалгарна. Энэ бригадын коллектив юhэдэхи табан жэлэй даабари 4 жэл 6 hарын туршада дүүргээ бэлэй. Бригадын гэшүүд хубиин уялга абадаг, тэрэнээ дүүргэжэ шададаг дээрэhээ, энэ бүхы амжалтануудые түйлана бшуу.

Манай заводой хүдэлмэришэд партиин XXV съездын урда дэлгэрhэн мүрысөөндэ муу бэшэ үрэ дүн түйлажа байна. Январь hарын даабари бүхы талаараа дүүргэгдээ. Даабариhаа гадуур МАЗ-509 түхэлэй хоёр автомашина заhабарилагдаа. Продукци худалдаха даабари 12 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэгдээ. Хубиин уялга абаhан булта хүдэлмэришэд январь hарынгаа даабари үлүүлэн дүүргэhэн байна.

**И. ШУРЫГИН,**
**Элхиин авто-заhабарилгын заводой мастер.**

## ХҮТЭЛБЭРИИН ШАДАБАРИhАА

— Андрей Максимович Фоменко хүдэлмэришэдтэйгөө үгэеэ ойлголсожо шададаг. Ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табина. Шпала, хайрсагай хабтагай хюрөөдэхэ hара бүриин даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, тэрэ бүхы шадабари мэргэжэлээ ажалдаа зорюулдаг.

Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг шпала, хайрсагай хабтагай хюрөөдэдэг цехүүдэй коллективүүд hара, жэл бүриингөө даабари амжалтатайгаар дүүргэдэг. Байгша оной январиин даабариhаа гадуур эдэнэр 4.500 хэhэг шпала, 10 кубометр хабтагай хюрөөдэжэ гаргаhан байна.

Манай Сэлэнгын модоной баазын бэшэшье олон хүдэлмэришэд шударгыгаар хүдэлжэ, hайн шанартай продукци ехээр гаргана. Январь hарын даабариhаа гадуур 2.500 кубометр модон хюрөөдэгдэжэ, 56 кубометр элдэб хэрэгсэлнүүд гаргагдаа. Продукци худалдаха даабари 16 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэгдөө. Үнгэрhэн январь hарын дүн хараад үзэхэдэ, манай коллектив яhала hайнаар хүдэлжэ гараа гэжэ тэмдэглэхээр. Бидэнэр февралиин даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаар шиидэнхэйбди.

**Е. ХОДКЕВИЧ,**
**Сэлэнгын модоной баазын экономист.**
Прибайкалиин аймаг.

# ХАРГЫНУУД, ХАРГЫНУУД...

**очерк**

**I.**

ДАША ХУБҮҮН үшөө багахан ябахадаа, дүрбэн зүг тээшэ зурын ошоhон харгынуудые хаража гайхадаг бэлэй. Сэнхир хүхэ хадануудай хоорондуур гулдиран ороод, хараанhаа алдагдадаг харгынууд хаана ошоно хаб гэжэ hонирхохо. Бургаастай hууринайнь хойгуур зурыhан Элхиин дардам харгыгаар хаа-яа тооhорhон автомашинануудые үни удаан хаража, хойноhоонь hарабшалан шэртэhээр үлэдэг бэлэй. «Энэ харгы зубшаад, баруун хойшоо ябажал ябаа hаа, түрүүн город хүрэхэб, тиигээд Москва хүрэтэршье ошожо болохоб» — гэжэ үхибүүн сэдьхэлдээ hанан hанан зогсодог бэлэй. Харгынууд юундэшьеб Даша хүбүүхэниие дуудаhан шэнгеэр зурыгаад, танигдаагүй холын зүг тээшэ матарhаар ошодог hэн. Бүри дүтын, түлэндэ, үбhэндэ ошохо харгынуудые Даша hайн мэдэхэ байгаа. Зүгөөр лэ Ехэ харгы тухай юундэшьеб бодолгото болодог hэн.

1941 оной зун Элхиин харгыгаар баруун хойшоо ехэ олон унаагай зүбаришье hайн hанадаг. Үшхайта hууринда байдаг сэрэгэй комиссариадай гэрэй хажууhаа мори тэргэтэй хүнүүд мордоод, үшөө үглөөгүүрhээ үдэ болотор шахуу баруун хойшоо субаа hэн.

— Хадахан лэ автомашинада багтаhан хүнүүд лэ даа, — гэжэ хэншьеб hанаа алдахада, Даша хүбүүн залд гээд, үшөө ойлгомторгүйгөөр иигэжэ асуугаа:

— Нэгэ автомашинада хэды хүн багтаха гээшэб?

— Адагынь табин хүн ааб даа, — гэhэн харюу абахалаараа, «Комсомол» колхоздонь бии байгаа «ЗИС» гэжэ ори гансахан автомашина тухай hанаад орхибо. Хүхюун шог зугаатай Гриша гэжэ ород хүбүүн тэрэ машиныень жолоододог бэлэй. Тэрэ хүбүүн «ЗИС» түхэлэй машинаараа дайнда мордоо. Бургаастай hууринай үйлсэдэ хаа-яа харагдадаг автомашинаншье үзэгдэхэеэ болишоо.

— Колхоздомнай машинанууд бии болохо юм гү? — гэжэ гайхаhан хүбүүн хүгшэн эжыhээ нэгэтэ асуугаа бэлэй.

— hайн сагай ерэхэдэ, яашаха hэм, машинанууд бии болохо, — гэhэн харюу дуулахадаа, үнэнхэ сэдьхэлhээ баясал hэн.

...Дайнай дүүрээд, Илалтын мандаад байhан үе бэлэй. Автомашинанууд үшөөл үгы hэн. Дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдэй үедэ hургуулида саашадаа hуража шадаагүй Даша хүбүүн шүүрхэ түлеэ түлижэ ябадаг тракторай прицепщик болоо.

Тиихэ үедэ колхоздонь эхэнэр трактористнууд олон hэн. Тракторта дуратай хүбүүе тэдэнэр абаhаар лэ ойлгоод орхёо.

— Даша, нэгэ гортиг хээд ерыш даа, — гэхэдэнь, хүбүүншье баярлаhандаа дуу сагаан шүдэнэйнгөө арзайса, хоёр нюдэнэйнгөө онисо энеэбхилээд, тракторай кабина руу hүрэжэ ородог hэн.

Уданшьегүй Даша тракторист болоо. Тиихэ үедэ мүнөөнэйхидэл адли хурдан, хүсэтэй трактор хаанаhаа байха hэм — элhэтэй газарта буридаг үнеэхил «СХТЗ» түхэлэй мееортэ тракторнууд буха мэтээр бүрхирдэг hааб даа. Тиимэл тракторай жолоое Даша адхажа эхилээ. Тэрээн дээрээ заримдаа hуухадаа, энэмни автомашина шэнги түргэнөөр гүйхэеэ hанаб даа гэжэ нэгэтэ бэшэ hанадаг бэлэй.

**II.**

АЖАБАЙДАЛ тон орёо. Даша хүбүүн бүри нарай шахуу байхадаа, эхэhээ гээгдээ. Эсэгэнь холын газарта ошоhон байгаа. Одоол хара багаhаа хойшо үнеэ hааха, эдеэ хоол шанаха, арhа шүрбэhэ элдэхэ гэхэ мэтын гэрэй ажалые hайсал хэжэ гараа. Ямаршье hамгаhаа дутуугүйгөөр шүрбэhэ томоод, гутал уллажархидаг бэлэй. Ороохо талханай хомор hэн хойно Леоновка тосхоной шэмэгэйнүүдhээ ноохоор худалдажа абаhан хартаабхаараа лепешко шариха. Үгышье hаа нэгэ сар тэргэдэ хүлэөөд, Сагаан жалгын Мунса хүндыдэ түлеэ отолхоёо ошохо.

Хара ажал хэжэ ябаhан хүн хүшэтэй, шандаhатай болодог гээшэ тон зүб. Даша хүбүүнэй хүсэтэйе нютагайнь хүн зон гайхадаг hэн. «СХТЗ» тракторые хүнхинүүлхын тула урдань гаража, барюулыень хүдэр гараараа hэршэгэнэтэр эрьюулдэг бэлэй. Мүн үбhэ хуряалгын үедэ Даша hүри хаяха. Бухалые бухал зандань гэхээр асалаад хаяжа байдаг hэн.

...hүүлэй hүүлдэ Даша Дансаранов автомашинын жолоошон болоо.

Хэжэнгын совхозой холын отара, гүүртэнүүдэй малшад Дашын автолавкын харагдахада:

— Дашамнай ерэбэ даа,— гэжэ хүхюунээр дуугаралсан, шэнэ эд бараа худалдан абахаяа бэлдэдэг.

Автолавкын энэ жолоошон арбаад жэл соо Хэжэнгын талаар гүйлгэжэ, хэдэн дахин Москва ошоод ерэхэ утатай зайе гаталаа ёhотой.

...Хэжэнгын совхозой нэгэдэхи отделениин баалиин центральна гүүртэ дээрэ Даша гүйлгэжэ ерэбэ. hаалишадшье автолавкые тойрошоно. Элдэб эд бараа абаха hанаатай хүнүүд шарбууса мүнгэнүүдые hаршаганууулан, наймаашанда дүтэлнэ.

Дашын нүхэр — Осорма Очиржапова энэ автолавкын наймаашанаар хүдэлдэг юм. Даша Осорма хоёрые ушхайтынхид hайн таниха.

— Даша, тиихэдэ минии захиhан сэмбэ сабхинуудые асараа гээшэ гүш?

— Хүбүүмни транзистор абажа үгэ гээд hалахаа болёо.

— Зөөлэхэн үпэтэй арhан шуулнууд бии гү?

— Мотоциклай резинэ тухай тээсэгэн хэлээ hэм.

Иимэ асуудал-үгэнүүд зэдэлнэ. Осорма Даша хоёр асарhан эд бараануудаа наймаалжа, шэнэ захилнуудые абана.

Автолавкада хүдэлхэ гээшэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэ. Үр сүүрээр бодожо, үнинэй табигдаhан графигай ёhоор отара, гүүртэнүүдтэ ошожо, эд бараа худалдаха хэрэгтэй. Отара дээрэ үдэр ерэхэдэш, хүн үгы байха ха юм. Тиимэл hэн хойноо Даша жолоошон хадаа хонишодой сүлөөтэйшэг саг — үдэшэ, үглөөгүүрнүүдые хэрэгладаг.

Харгынууд, харгынууд... Үбэл зунгүй Дашын гүйлгэhэн түрэл харгынууд...

Олон харгынууд бии даа дэлхэйдэ. Орьёл уулануудай хүмэг дамжаhан, толгой эрьюмэ хабшал дээгүүр гараhан, шанха өөдөө сорьёоhон байсын хүбөөгөөр годирhон, бүгын субаса-харгынууд бии. Хоёр гурбан алхамhаа саашаа юушье харагдахагүй үдхэн шэдхэ намаа, дэнгэли соогуур матарhан харгынууд бии. Эдэ харгынуудhаа халта хажуу тээшээ гаршаад туршалши: ойоргүй хабшал руу халижа унахаш, хүбхэнтэ намагта хүхүүлэн шэнгэхэш, шэдхэ намаа соо төөрижэ hалахаш, хүнгэрэг саhанда булагдажа хүлдэхэш. Олон харгынууд бии даа дэлхэйдэ.

Тэдэнэй нэгэ харгыгаар — хүн зоной эрилтэ hайнаар хангаха харгыгаар Даша Дансаранов үдэр бүри гүйлгэнэ.

Эд бараа худалдаад лэ энээгээр ажалынь дүүрэдэггүй, жолоодожо ябаhан автомашинаа ходо бэлэн байлгаха хэрэгтэй ха юм.

Малшадта шухала хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоолые баазаhаа абахадаа, тэдэниие hайн мэдээгүйдэнь аргагүй бшуу. Юуб гэхэдэ, хүнүүдтэ балай хэрэггүй эд бараа машинадаа дүүрэтэр шэрээд гүйлгэхэгүйш. Эд бараа эдеэ хоол абахын тула баазада, складые даагшадтай арсалдаха, оло дахин этэр-татар гэлдэхэ ушарнуудшье гарадаг.

— Мэдэнэ гээшэ гүт? Намайе малшад хүлеэжэ байна. Намда хибэс-ковер, холодильник, мотоциклай резинэ кримплен, грикотин ехээр үгэгты, — гэжэ Дашын эрилтэ табихые олол дахин хүнүүд дуулаhан байха.

...Үбэлэй дардам харгыгаар Даша Дансарановай автолавка табилна. Түрүүшын мүшэд үбэлэй буурал сагаан жэбартай тэнгэриин хаяада бии болоод, ониб-аниб эмниилдэнэ. «Энэ хайшаа яараhан хүн бэ?» — гэжэ гайхалдана хаш. hэбхеэн уулын саhатэ дуулга дээрэ тохигор заахан hара гарашоод, огторгойн хүшэгэ дээрэ хэнэйшьеб мартажархиhан мүнгэн hиихэ hануулна. Энэ hара Дашые таниха ёhотой. Үдэшэ орой, hүниндөө гүйлгэжэ ябахыень ходо харадаг.

Малай үбэлжэлгын халуун хаhа түлэг дундаа. Хонишод сүлөөгүй: хурьгадай нариихан маараан хашаа соохоо зэдэлhээр. Эгээл иимэ сүлөөгүй үедэнь малшадта шухала эд бараа, эдеэ хоол абаашаха гэжэ Даша Дансаранов талын харгыгаар гүйлгэнэ. Тэрэ амжалтатай. Эд бараа худалдаха 1975 онойнгоо, 1976 оной январь hарын түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэнхэй ха юм.

Харгынууд... Харгынууд...

**Г. ДАШАБЫЛОВ.**
Хэжэнгын аймаг.

## СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДТА

*РСФСР:*

**НЕБЕЛЬ ШАДАРhАА ЭХИЛЭН**

*УКРАИНА:*

**УБЭЛЬӨӨ ЭХИЛЭН...**

*ЛАТВИ:*

**АЛТАН АБТАНА**

*КИРГИЗИ:*

**ПАМИРАН ХАРГЫ...**

*ГРУЗИ:*

**БОРЖОМИИН Ш... БАРИЛГАНУ...**

# МАНАЙ НОМУУД

1975 оной, мүн табан жэлэй түсэбые болзорhооhоо hайн шанартайгаар дүүргэхын тула Буряадай номой хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд Коммунис партиин ээлжээтэ XXV съездые угтан, бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаhан байна.

... хэблэжэ, худалдаанда гаргаха табан жэлэй түсэб бүри декабриин 2-то, болзорhоо урид дүүргэгдээ ...

Номой хэблэл хадаа марксизм-ленинизмын классигүүдэй хэтын хэтэдэ мүнхэ ... саашадаашье ... дэлгэрүүлхэ зорилготойгоор ... Ленинэй зохёолнуудые ... хэлэн дээрэ оршуулжа гаргаха хэрэгтэ анхарал ... тэхээр табина. «Мүрысөө ... эмхидхэхэб?», «Агууехэ ...» гэhэн номууд хэблэлэймнай 1975 ондо гараhан байна. Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдан, хэдэн ном гараhан юм. Эсэгэ ... хамгаалгын Агууехэ ... да эдэбхитэйгээр хабаа... хүнүүд — манай нютагаархид тухай «Эсэгэ ороной солдадууд», «Эхэ ... орингоо түлөө байлдаа... соогуур» гэhэн номууд ...hэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда ...hан республикымнай ...ийно-советскэ хүдэлмэрилэгшэдэй шэн габьяата ...лхы хэрэгүүд тухай «...ртиингаа захиралтаар» ном соо хэлэгдэнэ.

«Буряад орон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ ...үүдэй үедэ» гэжэ ном ...hур жабхаланта дайнай ... данса саарhанууд ха...гдана.

...етскэ Союзай Геройн ... зэргэдэ хүртэhэн манай нютагаархид тухай «Буряад ороноймнай баатарнууд» гэhэн альбом гараhан ...

...хын, соёл сурталай, ...ийно-эмхидхэлэй асуудалаар хэдэн ном гараа. ...лизмын үеын нацио... болон национальна ха...анууд» гэжэ философи эрдэмэй кандидат, доцент В. И. Затеевэй ном, ...андаришвилиин дайды нүхэд» гэжэ В. Е. ...инэй ном тэрэ тоодо ...оно. Нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай «Соведүүд хүдэлнэ» гэжэ хэдэн авторнуудай ном соо, мүн «Сельскэ Соведэй үдэр бүриин ажал хэрэгүүд» гэжэ Баргажанай аймагай Үроо-Читканай сельсоведэй түрүүлэгшэ Н. А. Толстихинай ном соо хэлэгдэнэ. Байгалай леспромхозой парткомой хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай, тэндэ ажалладаг коммунистнуудай шударгы ажал тухай «Хүн бүхэн харюусалгатай» гэжэ ном соогоо партиин обкомой хүдэлмэрилэгшэ В. С. Орлов тодорхойгоор бэшэнэ.

«Зүбөөр хэhэн севооборо-дууд хадаа үндэр баян ургасын эшэ үндэhэн» гэжэ В. Б. Бохневай ба К. М. Митюковой ном, «Республикын эрхэ байдалда ашаг шэмэ ехэтэй үхэр үсхэбэрилгэ» гэжэ К. Т. Мункоевой болон бусадай ном, «Буряад ороной нарин нооhотой хонид болон тэдээнэй үүлтэр hайжаруулга» гэжэ Р. П. Пилдановай болон бусадай ном республикымнай хүдөө ажахы хүгжөөлгэдэ туhатай байха гэжэ hанагдана.

«Буряадуудай сагаан эдеэн» гэжэ профессор Л. Е. Хундановай ном соо тараг, айраг, аарсан гэхэ мэтэ сагаан эдеэнэй эмнэлгэдэ туhатай шанар тухай хэлэгдэнэ. Имнэ ном манай хэблэлдэ түрүүшынхеэ гараба гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Уран зохёолой номууд хадаа хэблэлэймнай түсэб дотор горитойхон hуури эзэлнэ. Республикымнай уран зохёолшод нёдондо томохон зохёолнуудые бүтээжэ, олон түмэн уншагшадаингаа үмэнэ табиhан байна. Тэдээнэй дунда «Буряад орон тухай ном» гэжэ Африкан Бальбуровай, «Хун шубуун» гэжэ Цэрэн Галановай, «Үндэр долгин» гэжэ Михаил Маликовай, «Түхэреэн жэл» гэжэ Ширабсэнгэ Бадлуевай болон бусадай номуудые тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Мэдээжэ поэдүүд Цырен-Дулма Дондокова, Дамба Жалсараев, Чимит-Рэгзэн Намжилов, Цырендулма Дондогой болон бусад поэмэнүүд болон шүлэгүүдэй шэнэ номуудые гаргуулаа.

Мүн манай уран зохёолшод үхибүүдтэ зорюулжа, олон ном бэшэбэ. Республикымнай хүдөө нютагуудаар үхибүүдэй, залуушуулай уншаха, илангаяа буряад хэлэн дээрэ номууд дуталдадаг гэжэ мэдээжэ. Үнгэрhэн жэлдэ гараhан номууд залуу үетэнэй эрилтые ойдоол зарим тэды хангаха зэргэтэй. Тинмэhээ уран зохёолшодhоо шэнэ номуудые үхибүүд болон залуушуул хүлеэhээр.

1976 ондо ямар номуудай хэблэгдэн гарахаяа байhан тухайнь тобшо гэдыгээр хэлэжэ үгэе. Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездын материалнуудые буряад хэлэн дээрэ оршуулжа гаргаха хэрэг хадаа номой хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй хүндэтэйшье, харюусалгатайшье зорилго мүн.

Мүн гарахаяа байhан ниитэ политическэ бусад номууд тухай хэлэхэ болоо hаа, имнэ байна. Республикынгаа арадай ажахын болон соёл культурын амжалтанууд «Буряад орон юhэдэхи табан жэл соо» гэhэн ном соо тоо, баримтануудаар харуулагдаха юм.

Манай республикын хойто аймагуудай газар дээгүүр XX зуун жэлэй ехэ барилга — Байгал-Амарай түмэр замые барилга эхилээ гэжэ мэдээжэ. Энэ барилгада хабаадагшадта зорюулжа, бидэнэр политическэ, уран зохёолой, хизаар ороноо шэнжэлгын номуудые бэлдэнэбди. Байгал тухай, мүн Хойто-Байгалай аймагай хүн зон тухай номууд энээнhээ урид гаргагдаhан байгаа. Мүнөө жэл «Гэдэргэ адресань — БАМ» гэhэн А. Соколовой ном партиин XXV съездын нээгдэтэр хэблэлhээ гараха юм. Мүн «Агууехэ барилгын угай бэшэг» гэжэ ном соо агууехэ түмэр зам баригшад тухай ном гаргагдахаар хараалагдана. Тэрэ ном соо журналистнуудай репортажнууд, уран зохёолшодой зураглалнууд орохо зэргэтэй.

Урда жэлнүүдтэ адляар хото, хүдөөгэй түрүү ажалшад тухай номуудые гаргажа үргэлжэлүүлхэбди. «Агууехэ үүсхэлшэдэй далинууд», «Зохёон байгуулагшад», «Социалис мүрысөөндэ илагшадта үгэ үгэе» гэhэн сериин номууд соо тэдээнэй баатарлиг ажал тухай, социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ байhан тухайнь бэшэгдэхэ юм.

Мүнөө жэл уран зохёолой 18 ном гаргаха түсэбтэйбди. Тэдээнэй дунда хэдэн шэнэ романууд бии. Жэшээлхэдэ, «Ябаган гуталтай сэрэг» гэжэ Виктор Сергеевэй, «Уулын бүргэдүүд» гэжэ Даширабдан Батожабайн, «Далай шадарай дайда» гэжэ Михаил Жигжитовэй романууд уншагшадта hонирхолтойгоор угтагдаха бээз гэжэ найданабди. «Ритка» гэжэ Раиса Белоглазовагай хоёр хубиhаа бүрилдэhэн повесть гараха зэргэтэй. Республикымнай мэдээжэ поэдүүд Николай Дамдинов, Цэдэн Галсанов гэгшэд зохёолнуудаа ород хэлэн дээрэ гаргахаар бэлдэжэ байнхай.

Манай залуу уншагшад — үхибүүд болон залуушуулай уншаха 15 ном хэблэлhээ гараха юм. Уран зохёолшо Балдан Санжин «Дүүрээгүй онтохон», Цыден-Жап Жимбиев «Эдир баатарнууд», Барас Халзанов «Мэндэ амар, далай» гэжэ шэнэ зохёолнуудые үхибүүдтэ зорюулжа бэшээ. Хальмаг ороной мэдээжэ уран зохёолшо Вера Шуграевагай «Наран хаанаб?» гэжэ номынь буряадшалагдаад, гарахаар бэлдэгдэжэ байна.

Мүн ород хэлэн дээрэ Африкан Бальбуровай, Михаил Барановай, Константин Карнышевай зохёолнууд гараха юм.

Багша оной июниин 15 болотор 13 учебник буряад hургуулинуудай hурагшадта гаргаха түсэбтэйбди. Тэрэ тоодо Д. М. Мижидоной зохёоhон шэнэ «Үзэглэл» бии.

«Улаан-Үдэ», «Хяагта» гэжэ фотоальбомууд гараха. «Буряад ороной курортнууд», «Байгалай омоли», «Буряад зоной эдеэ хоолнууд» гэжэ номууд бэлдэгдэжэ байнхай. Манай номой хэблэлэйхид олон түмэн уншагшадтаа удха түгэлдэр, уран гоёор шэмэглэгдэhэн номуудые бэлдэхэ гэжэ оролдоно. «1976—1980 онуудта СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй» проекттэн бидэнэр ехээр hонирхон танилсажа, түсхай хэмжээ ябуулганууды хараалаабди. Энэ документ соо номой хэблэлэй хэрэгые hайжаруулха шухала зорилго табигдана.

Д. ДУГАРОВ.
Буряадай номой хэблэлэй директор.

# «ЮБИЛЕЙНЫЙ» УНИВЕРМАГТА

**ФОТО РЕПОРТАЖ**

Улаан-Удын Железнодорожно райондо «Юбилейный» универмагай нээгдэhээр хэдэн жэл үнгэрбэ. Энэмнай республикын ниислэл хотын томо магазинуудай нэгэн болоно. Тэндэ хэдэн зуугаад хүн худалдаг юм.

Универмагай үүдэнэй нээгдэхэтэй адли городой ажалшад болон айлшад таhалгарягүй субажа, хэрэгтэй эд бараагаа шэлэдэг, худалдан абадаг байна. Үдэр бүри энэ магазинда хэды хүнэй орожо гарадаг байhаниие тоолоно барахын аргагүй. Универмагай хүдэлмэрилэгшэдэй тоолоно үзэhэнэй ehoop, үдэр бүри дунда зэргээр 7000 хүн эндэhээ эд бараа худалдан абадаг байха юм.

Тус магазинай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэноор дэлгэрэнхэй. Универмагай оёдоhон хубсаhанай таhагай наймаалагша Вера Пинтаева мүрысөөндэ шалгаржа, худалдан абагшадай зүгhөө магтаалда хүртэнэ, коллективэйнгээ дунда хүндэтэй болонхой. Энэ нүхэр уялгата ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, худалдан абагшадай хэрэгтэй юумэеэ шэлэхэдэнь туhалдаг заншалтай. Вера Пинтаева мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхын тула ходо оролдожо байдаг, залуу нүхэдтэ туhалхые хүсэжэ ябадаг байна. Тиихэдэ ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадана.

Ф. СОРОКИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Худалдан абагшад универмаг соо. 2. Бэрхэ наймаалагша Вера Пинтаева.

АВТОРАЙ фото.

## ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИДА

Улаан-Үдэ хотодо аймагай, районой болон городской Соведүүдэй гүйсэдкомуудай секретарьнарай зүблөөн болобо. Тэдэнэр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседанида хабаадалсаа. Яруунын аймагай Соведэй гүйсэдкомой секретарь Ц-Д. Д. Дандаров, Зэдын аймагай Соведэй гүйсэдкомой секретарь И. С. Санжиев ажал хэрэг тухайгаа хэлэжэ үгөө.

Зүблөөндэ хабаадагшадай урда 1976 оной апрелиин 11-дэ болохоёо байгаа арадай суудай hунгалта тухай Буряадай АССР-эй юстициин министр И. Т. Медведев элидхэл хээ. Нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд ниитэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ямараар ябуулнаб гэhэн асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эмхидхэлэй таhагай инструктор Р. Я. Курас үгэ хэлээ.

# Ажалшадай эрилтэдэ анхаралтай байха

Зэдын аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд арад зонтой хулзажа, тэдэнэй эрилтэ, хэрэглэмжэнүүдые тодорхойлон абаха, хүдөө нютагуудта ажаhуугшад ямар хангасада байнаб гэжэ бодото дээрэнь мэдэжэ абаха зорилгоор уулзалгануудые эмхидхэбэ.

Имнэ уулзалга «Заречный» совхозой түб hууринда болобо. Эндэ аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. Ю. Цыбикжапов, секретарь И. С. Санжиев, аймпотребсоюзай худалдаа наймаанай таhагые даагша Н. С. Скреминский, хэлхээ холбооной техническэ талаар ашаглалгын албанай начальник А. В. Досков, аймгүйсэдкомой финансын таhагые эрхилэгшэ Б. Б. Мункоев, дотоодын хэрэгүүдэй таhагые эрхилэгшэ Н. Ц. Галсанов, сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Н-Б. Банзарова, участково больницын врач В. Н. Глушко гэгшэд, совхозой хүтэлбэрилэгшэд байба.

Уулзалгада хабаадалсаhан совхозой хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, нютагай интеллигенци эндэ баригдажа байhан hургуулиин барилга удаарна, мүнөө амн аминдаа гурбан байшанда хүүгэдые hургана, тэидэнь хүйтэн, hуралсалай хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэ аргагүй дээрэhээ hуралсалай шанар муу байна гэжэ мэдүүлээ.

Мүн 50 hууритай хүүгэдэй саад барижа эхилhээр 4 жэл болоо. Хуушандань арга сэбэрые сахиха аргагүй болоhон дээрэhээ хаагдаhан, ажалда ябаха олон эхэнүүд үхибүүдээ хараад гэртээ hуунад.

Шэнээр баригдаhан тосхон, гудамжануудта радио оруулагданагүй, телевизоршье мүртэй харуулнагүй, телевизорнүүдые заhабарилха мастер ерэдэггүй гэжэ гомдобо. Ажануудалай эрилтэ хангаха комбинадай филиал нээхэ тухай асуудал хэдэн жэл соо шиидхэгдэнэгүй. Энэ тосхон аймагай түбhөө, Хяагта городhоошье холо, заримдаа багахан юумэнэй түлөө хэдэн үдэрөө гээхэ ушартай болонобди гэжэ мэдүүлээ. Имнэ филиал нээхэ асуудалай гарахада, түрүүшээр гэр байра олдоогүй аад, мүнөө совхоз байра үгэхэдэнь эндэнь ажаллаха хүн олдоногүй.

Худалдаа наймаанай талаар бүришье ехэ гомдол оробо. Борьёогой совхозрабкооп эндэхи зониие хангалсадаг. Теэд, хоёр томо совхозон хэдэн олон hуурин газарнуудые, энээнhээ гадна, гүүртэ, отаранууда хэдэн зуугаад малшадые хангаха аргагүйдэнэ. Тинмэл ушарhаа асарhан hайн, шухаг эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые байра дээрээ — Белоозерск тосхондоо наймаалжархёод. «Заречный» совхозой Боос, Енхор, Сагаан-Уhан тосхонуудаа хүн зондо хүргэнэгүй. Жэшээнь, жэмэс, колбаса, мяхан асарагдадаггүй, кондитерска зүйл дуталдана гэжэ хэлэгдээ.

Мүн энэ үдэр «Мир» колхозой Зэлтэрын отделениин ажалшадтай аймаган хүдөө ажахын управлениин начальник В. М. Дагаев, аймсоведэй социальна тэдхэмжын таhагые даагша С. С. Афанасьев, аймагай хэлхээ холбооной конторын начальник А. Д. Ринчино, аймсоведэй инструктор В. Цыренов, ЛУАД-ай ахамад инженер Д. Замьянов, колхозой хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, участково больницын ахамад врач, сельсоведэй түрүүлэгшэ уулзаhан байна.

Эндэхи колхозниигууд ниитынгээ зооридо hанаагаа зободог дээрэhээ мал ехээр гарзалуулhан зарим хүнүүд ямар харюусалгада хабаадуулагданаб гэhэн асуудал табяа.

Нүгөөдэ зариман пенсионно тэдхэмжын талаар ойлгогдоогүй олон асуудалнуудта тодорхон харюу абаhан байна. Мүн лэ худалдаа наймаан, илангаяа автолавкын хүдэлмэри муу, автолавка — машинань хуушарал, саг үргэлжэ эбдэрнэ, hаатана гэжэ гомдобо. Малшадта хэрэгтэй дулаан дэгэл, бээлэй, валенка хомор асарагдана гэжэ мэдүүлээ.

Хүүгэдтэ медицинын талаар харалга хэхэ хүдэлмэри муу. hургуулинуудта парикмахер ерэнэгүй, hурагшад үhөө абхуулхын тула Петропавловка тосхон ошодог болонхой.

Уулзалганууд дээрэ ажалшадай табиhан асуудал ба гомдолнуудта харюу үгтэжэ, ямар хэмжээнүүдэй абтаха тухайнь хэлэгдээ, олон зүбшөөл үгтөө.

Аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Д. Ю. Цыбикжапов ба хүдөө ажахын управлениин начальник В. М. Дагаев гэгшэд аймагай ажалшадай байдал hуудал hайжаруулха тухай, тэдэнэй түйлаха шэнэ зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгөө. Имнэ уулзалганууд саашадаашье үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Д. АЮШЕЕВ.
манай корр.

# ОЛИМПИИН НААДАНАЙ 9-дэхи УДЭР

Февралиин 11-нэй үдэшэ ...рна hолжоролгоор эрэ...лэй дунда үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ Олимпиин наа... чемпион тодорбо. Анг... Джон Карри 192,74 ...айгаар түрүү hуури ...жэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Москвагай ...мир Ковалёв 187,64 ...айгар хоёрдохи hуури ...жэ, мүнгэн медаль аба... Канадын түлөөлэгшэ ...лер Крэнстон 187,38 ...тай боложо, бронзо медальда хүртэhэн байна.

Олимпиин наадана алтан медальда хүртэhэн Великобританиин Джон Карри мүнөө 26 наhатай. Тэрэ 1974 ондо Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ гурбадахи, хойто жэлдэнь хоёрдохи, байгша ондо Европын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байба.

СССР-эй суглуулагдамал командын түлөөлэгшэ Владимир Ковалёв 23 наhатай. Москва хотодо багшалдаг. «Труд» бүлгэмэй гэшүүн, СССР-эй габьяата мастер Елена Чайковская тэрэниие hургадаг. 1975 ондо Европын чемпион дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ хоёрдохи хүн байhан.

Канадын Толлер Крэнстон Торонто хотодо уран зураашаар хүдэлнэ. 26 наhатай. Саппорода үнгэргэгдэhэн наадана юhэдэхи hуури эзэлhэн. Канадын зургаа удаа чемпион, дэлхэйн чемпионадта түрүү hууринуудай нэгые эзэлhэн байна.

# ШАДАМАР ДҮРБЭН БАСАГАД

Олимпиин наадан дээрэ ...эрнүүдэй дунда 4 х 5 ки...ртэ эстафетэ дамжуул... үнгэргэгдэhэн урилдаан... манай санашад эрхим ...даашад байhанаа ...лба. Энэ хадаа нэгэ... бултанайнгаа, булта ...айнгээ түлөө оролдодог ...зетэй команда болоно. ... километрэй зайда үн...гдөөд байhан урилдаа... үн тухай манай коман... ренернүүдэй нэгэн, ур... эрхим санаша... нэгэн ябаhан Ана... Акентьев нигэ... мэдүүлээ: «Ленин... Нина Балдычева, Но...ирскын Зинаида Амосова, Сыктывкарай Раиса Сметанина, Ижевскын Галина ...ликова гэгшэдые нэгэ бү...олгоhон СССР-эй эхэнэр... суглуулагдамал ко... ахалагша тренер ... Ивановай хубита энэ... юм».

...рилдаанай дүүрээд бай... манай суглуулагдамал ...да Финляндиин эхэнэр... 47 секундаар тү... шадаhан байба. Бу... түрүүлэн эстафетэ ... урилдаанда гараhан ... Балдычева өөрынгөө ... гурбадахи хүн дүүргэ...хэдээ, гараа гэмтээhэн ... «Урилдаанай hаял ...д ябатар, намайе хэн... даа ара тээhээмни түл...хихэдэнь, унашаhан ...б. Эндэ хэндэ гомдо...алдахабши, урагшаал ... хэрэгтэй ха юм. ... тиигэhээр урдаа ороод ... хүсэ хүсэhөөр лэ ...дахи хүн фиништэ хүрэ... зэргэдээ». Эндэ Финляндиин, Швециин эхэнэрнүүд ...лжэ ябаhан байба.

...ёрдохи ээлжээндэ урил... гараhан Зинаида ... зуурандаа түрүү... ябаhан Финлянди, Шве... санашадые хүсэжэ, командаяа түрүү hууринда гаргажа шадаhан байгаа. Удаадахи хоёр ээлжээндэ табигдаhан Раиса Сметанина, Галина Кулакова гэгшэд үетэн нүхэдэйнгөө түрүүлэн дамжуулhан эстафетые хурдан солбоноор саашань абаашажа гарахадаа, командаараа Олимпиин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна.

Нина Балдычева Ленинград хотодо багшалдаг, 1970, 1974 онуудта эстафетэ дамжуулгаар дэлхэйн чемпионка, Саппорын үбэлэй Олимпиин наадана хабаадалсахадаа 5 километрэй зайда арбадахи hуури эзэлhэн. Зинаида Амосова — 1974 ондо эстафетэ дамжуулгаар СССР-эй чемпионка. 10—5 километрнүүдэй урилдаануудта мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртэhэн. Раиса Сметанина — 1974 ондо эстафетэ дамжуулгаар дэлхэйн чемпионка, 5 километрэй зайда бронзо медальда хүртэhэн байна. Галина Кулакова СССР-эй арба юhэ удаа чемпионка. Саппорода үнгэргэгдэhэн Олимпиин наадануудhаа гурбан алтан медаль абаhан. СССР-эй суглуулагдамал командын санашад 4х5 километрэй эстафетые нэгэ час 07 минута 49,75 секунда соо асаржа, чемпионой нэрэ зэргэтэй болобо ха юм.

* * *

Эрэшүүлэй дунда 1.000 метрэй зайда үнгэргэгдэhэн урилдаанда США-гай Висконсиин штадай студент Петер Мюллер гэгшэ эрхимлэбэ. Тэрэ зайгаа нэгэ минута 19,32 секунда соо гаталжа шадаа. Петер Олимпиин наадана урда тээ үнгэргэгдэhэн бүхы урилдаануудта — 19-hөө 17-донь түрүү hуури эзэлhэн байна. Хоёрдохи hуури эзэлhэн Норвегиин Йорн Дидриксенэй энэ амжалта уласхоорондын мүрысөөнүүдэй эгээл эрхим дүн болоно. Тэрэ богони зайда урилдахадаа хурдан, солбон юм. Бронзо медаль абаhан манай командын түлөөлэгшэ Валерий Муратов Москва шадар сэрэгэй алба хэнэ. Валерий зайгаа нэгэ минута 20,57 секунда соо гаталба. Мүнөө 29 наhатай. 13 жэлэй туршада спортын мүрысөөнүүдтэ хабаадана. 1970 — 1973 онуудта богони зайнуудта урилдахадаа, СССР-эй 1973 ондо дэлхэйн чемпион болоhон намтартай. 500, 1.000 метрэй зайнуудта урилдахадаа дэлхэйн, СССР-эй рекорд нэгэнтэ бэшэ тогтооhон байха юм. Саппорода үнгэргэгдэhэн Олимпиин наадана 500 метрэй зайда гурбадахи hуури эзэлhэн байгаа.

(ТАСС).

* * *

...ралиин 13-най байдалаар СССР-эй команда 164 ...р түрүүлжэ ябаhан ... ГДР—100, США—61, ...—48, Финлянди—43, ...ри—35, Швейцари—29, ...еги— 28,5, Швеци— 18 ...ой болонхой. Хоёрхон ... абаhан Венгриин команда ...үлшын hуури эзэлнэ.

Мүрысөөнүүдтэ абаhан медальнуудайнгаа тоогоор СССР-эй команда эрхимлэнэ. Эдэнэр дүн хамта 24 (11 алтан, табан мүнгэн, 8 бронзо) медальнуудтай болобо. ГДР—14, ФРГ—7, США—9, Финлянди—6 медальтай.

(ТАСС).

## ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО
# ХИЛЫН СААНАhАА

БЕРЛИН

### БҮХЭДЭЛХЭЙН-ТҮҮХЭТЭ УДХА ШАНАРТАЙ ХУРАЛДААН

ТАСС

Советскэ Союзай Коммунис партиин болохоёо байгаа XXV съезд бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанартай байна. Марксизм-ленинизмын сургаал hургаалнуудай бүхы дэлхэйн ажалшадта улам ехэ нүлөө үзүүлхэ байhандань хүдэлмэриин дүнгүүд туhалха юм гэжэ Уругвайн Коммунис партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Родней Арисменди ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Соведүүдэй орочой коммунистнууд, бүхы арад зон эб найрамдалай, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёhoop зэргэ оршохын түлөө, уласхоорондын шахардуу байдал hулаpуулхын түлөө тэмсэлдэ шухала амжалтануудые туйлан, съездые угтажа байна. Советскэ Союзай залан сэхэ, эдэбхи үүсхэлтэй ажал ябуулгын ашаар Советскэ Союзай Коммунис партиин сэхэ шууд хүтэлбэрилhэнэй ашаар эдэ илалтанууд туйлагдаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев энэ талаар ехэ габьяатай.

Советскэ Союзай коммунистнуудай болохоёо байгаа хуралдаан уласхоорондын шахардуу байдалые саашадань hулаpуулха шиидхэбэринүүдые абаха гээд батаар этигэн найдажа байhанаа Р. Арисменди мэдүүлээ. Энэнь марксизм-ленинизмын hургаалай үндэhэ hуури дээрэ социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, бүхы дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэрншэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые, жагсаалые улам саашадань хүгжөөхэ, империализм ба хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлэй уласхоорондын фронтые бэхижүүлхэ хэрэгтэ, эб найрамдалай ба демократиин бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ хэрэгтэ шухала туhа хүргэхэ байна.

КПСС-эй болохоёо байгаа XXV съезд хадаа жаргалта ерээдүйн түлөө, түрүү үзэлтэй хубилалтануудай түлөө тэмсэлдэнь шухала туhа хүргэхэ юм гээд Латиин Америкын арадууд этигэн найдана гэжэ Уругвайн коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшэ үргэлжэлүүлбэ.

Хархис захиргаанай дарлалта мүлжэлтэ доро байдаг оронуудаа арадуудай хүшэр бэрхэшээлтэй, баатаршалгата тэмсэлдэ съезд илангаяа hайнаар нүлөөлхэ байна. Фашизмhаа, хархис хүсэнүүдhээ сүлөөрхэдэмнай тэрэнэй шиидхэбэринүүд туhалха гээд этигэн найдажа байhанаа Чилиин, Уругвайн, Парагвайн, Гватемалын, Гаитиин ба бусад оронуудай арадууд мэдүүлнэ.

БЕРЛИН

### Хүгжэлтын шухала нүхэсэл

ТАСС

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер эндэ ерээд байhан ГКП-гэй түрүүлэгшэ Г. Мистэй уулзажа хөөрэлдэбэ.

Эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө тэмсэлдэ коммунистнуудай үүргэ улам үргэдэжэ, КПСС-тэй хоёр партиин дайшалхы холбоон бата бэхи боложо байна гээд хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглээ. Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые, жагсаалые улам батадхахын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа үгэхөөр бэлэн байhанаа хоёр тала мэдүүлбэ.

ФРГ-гэй зарим хүнүүдэй ябуулдаг коммунис байгуулалтада Советскэ Союзда эсэргүү үйлэ хэрэгүүд шахардуу байдал hулаpуулгада тойбо татадаг, ажалшадай аша туhада хоро хүргэдэг байна гэжэ уулзалгын үедэ тэмдэглэгдээ. Дэлхэйн хүгжэлтэ дэбжэлтын шухала нүхэсэл болохо СССР-тэй холбоо барисаа тогтоолго ажалшан арадай хүсэ шадал улам бэхижүүлхэ байна.

КОНАКРИ

### Үндэр дээдын шагнал барюулагдаба

ТАСС

Гвинейн элитэ мэдээжэ ниитын ажал ябуулагша, апартеидтэ эсэргүү ООН-ой тусхай комитедэй түрүүлэгшэ, Гвинейн Республикаhаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Мартен Сиссе гэгшэдэ «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан барюулалга эндэ баярай оршон байдалда болобо.

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангуудые олгодог комитедэй түлөөлэгшэ СССР-эй медицинын эрдэмэй академиин академик Н. Н. Блохин шагнал барюулхадаа, колониализмда, расизмда, империалис ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүгээр, социально-экономическа хүгжэлтын түлөө тэмсэдэг арадуудтай hаналаа нэгэдэлгын хүдэлөөндэ Жанна Мартен Сиссе айхабтар ехэ хубитаяа оруулhан, туhа хүргэhэн байна гэжэ тэмдэглээ.

Ж. М. Сисседэ энэ үндэр дээдын шагнал олголго империализмда, колониализмда, шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүүгээр, эрхэ сүлөөгэй, эб найрамдалай ба демократическа хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэ Гвинейн бүхы арад зоной ехэ габьяатай байhые мэдэрhэн ябадал болоно гээд Гвинейн демократическа партиин ЦК-гай национальна Политбюрогой гэшүүн, дотоодын хэрэгүүдэй, аюулгүй байдалай ба юстициин асуудалнуудые эрхилдэг министр Мусса Диаките мэдүүлбэ.

Хүн түрэлтэнэй эрхэ сүлөөгэй, түрүү сурталhургаалай түлөө Гвинейн арад урдынхидал мэтэ эдэбхитэйгээр тэмсэнэ гээд М. Диаките тэмдэглээ. В. И. Ленинэй оюун ухаан бодолоор зоригжуулагдаhан Агууехэ Октябриин социалис революци эдэ суртал hургаалнуудые бадаруулhан байна. Советскэ Союз — эрхэ сүлөөдэ дуратай арадуудай үнэн хани мүн гэжэ министр хэлэбэ. Интернационалис хараа бодолыень халуунаар амаршалан, Советскэ Союзтай хани барисаандаа Гвинейн арад хододоо үнэн сэхэ байгаа.

ЛИССАБОН

### Португалидахи байдал

ТАСС

Республикын президентые хуули гаргадаг суглаанай, шотагай засагай зургаануудай депутадуудые hунгахын тула апрелиин hүүл багта болохо hунгалтада Португали соогуур үргэн ехэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна. hунгагшадай списогүүд бүридхэлдэ абтана. Национальна hунгуулиин комиссиин гэшүүд томилогдожо, хүдэлмэрэа эхилбэ.

hунгалтын болзорой дүүрэлхэ бүринь партинуудай хоорондохи тэмсэл шангадана.

Гэхэтэй хамта, Португалиин правительствые удаан саг соо хубилалга Лиссабондо дүүрэжэ байна. Кабинедэй шэнэ гэшүүд тангаригаа үгөө. Коммунист Алвару Вейга ди Оливейра ниитын хүдэлмэриин министр болоо. Социалист Эдуарду Перейра граждан ба гэр байра барилгын, коммунальна ажахын министрээр томилогдобо.

Португалиин премьер-министр байhан генерал Васку Гонсалвиш хуулитаар тушаалhаа буулгагдаба гээд эндэ соносхогдоо.

ПАНАМА

### ПАНАМЫН АРАДАЙ ПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТАСС

КПСС-эй болохоёо байгаа XXV съездтэй дашарамдуулан, Панамын Арадай парти (НПП) Советскэ Союзай Коммунис партиие амаршална гээд НПП-гэй ЦК-гай эндэ болоhон үргэдхэгдэмэл пленум дээрэ абтаhан тогтоол соо хэлэгдэнэ. Эрхэ сүлөөгэн ба бээ даahан байдалай түлөө баатарлигаар тэмсэдэг арадуудта, түрүү үзэлтэн бүхы хүн түрэлтэндэ Соведүүдэй ороной коммунистнуудай болохоёо байгаа хуралдаан түүхэтэ удха шанартай байна гээд энээн соо хэлэгдэнэ. Уласхоорондын шахардуу байдал hулаpуулха, эб найрамдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын хэрэгтэ съездын шиидхэбэринүүдэй горитой нүлөө үзүүлхэ байhаниинь дамжаггүй гээд тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ.

Пленумдэ хабаадагшад эмхидхэлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Империалистнуудай, мүн Урда Африкын расистнуудай ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн тэмсэдэг Анголын арадтай hанал нэгэтэй байhанаа пленумдэ хабаадагшад мэдүүлбэ.

# ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ[н]

- *Муу хүмүүжүүлгын хойшолон[...]*
- Арадай аман зохёолhоо.
- Уран шүлэгэй долгин.

# ХАЛТИРХАЙ ЗАМ

БИДЭНЭЙ урда мүрдэлгын хэрэг хэбтэнэ. Өөрын номертой. Зузааржа үрдиһэн хэрэг. Хэнэйб гэжэ гү? Макаров Виктор Владимировичай бүхы наһан соогоо бүтээжэ үрдиһэн «хэрэг» тухай тууужа.

1966 ондо Витя Макаров хуулиин наһа гүйсөөдүй ябаа. Теэд наһаар багаханшье һаа, һургуулидаа һайн һураха, ном уншажа, ухаан бодолоо бяжуулха гэһэн эрмэлзэлээ гээжэ үрдиһэн байба.

Үхибүүнэй тархи соо һургуулиин хэрэгүүд орохоёо болиходоо, харгынь хайшаа годирхо болоноб? Ном үзэхэ бэшэш, тиимэһээ саг гээшэ хэмжүүргүй ехэ. Барагдашагүй утаар һанагдадаг сагые яажашье һаа үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Үйлсэ гээшэмнай һайтай, муутай гэжэ мэдэнэбди. Харин сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэ зорилготойгоор зайгуултажа ябагшадта үйлсэ гээшэмнай муу талаараа эрьежэ, мууханаар нүлөөлжэ болодог ха юм. Эгээл тиимэ муу нүлөөндэ Витя Макаров абташоо һэн.

1966 ондо түрүүшынгээ гэмтэ ябадал гаргаа. Хүнине тоноhоноiнгоо түлөө РСФСР-эй уголовно кодексын 145-дахи статьягай 2-дохи хубиин ёһоор сүүдлүүлһэн байна. Совет хуули хадаа хүнине намаг руу шинхадаггүй, хүн боложо заһарха замысынь заажа үгэдэг, гуманис ёһо гурим баримталдаг гэжэ мэдээжэ. Имагтал тиимэһээ хуулиин наһа гүйсөөгүй хүбүүе шорондо хаангүй, хоёр жэл условноор үгэхэ гэжэ арадай сүүд шиидхэбэри гаргаа бэлэй.

Ямар муухай юумэ хэбэ гээшэбиб гэжэ ойлгоһон хүнэй яһала бард гэхээр, хожом одоол болёоб, һайн заамаар ябахаб гэжэ өөртөө тангариглахаар ушар тохёолдоо гээшэ ааб даа.

Теэд... хойто жэлынь, 1967 ондо үнөөхи Макаров баһа гэмтэ ябадал гаргажа, РСФСР-эй уголовно кодексын 89-дэхи статьягай хоёрдохи хубиин үндэһөөр сүүдлүүлжэ, хоёр жэлээр эрхэсэ хаһуулаа һэн. Хуулиин наһа гүйсөөдүйшье һаань, урда тээнь сүүдлүүлһэн байхадань, арадай сүүд тэрэниие түрмэдэ һуулгаха гэжэ шиидхээ.

Бэеэ мэдэхэеэ болёод, харуул доро ябахада ямар бэ гэжэ одоо мэдэхээр, ухаа орохо һаа орохоор юумэ энэ хүн үзөө. Тэрэмнай түрмэһөө гарахадаа, ажал хэжэ хоолойгоо тэжээхэ дурагүй байшоо. Тингэжэ хулгай худалайнгаа замаар ябажа захалба.

Теэд манай хуули хүмүүжүүлхы шэглэлтэй байбашье заһарха дурагүй этэгээдүүдые хэһээжэ шададаг юм. 1971 ондо Макаров Викторэй дахин гэмтэ ябадал гаргахада, арадай сүүд дүрбэн жэлээр эрхыень хаһаа бэлэй...

1976 оной гараһан хойно, январиин 7-до 18 час боложо байхада, Улаан-Үдын Октябрьска районой Пищевой гудамжада архи һайсахан залгиһан хулигаануудай нэгэн хутага гаргажа, Акимов гэгшые шархатуулһан байгаа.

Хара хэрэгээ хэһэн хулигаанууд уданшьегүй бариг-дажа, мүрдэгшэдэй гарта ороо юм. Тэдэ хэд байгааб гэхэдэ, дээрэ хэлэгдээшэ В. Макаров В. Заиграев хоёр. Хутагаар хадхаашань Макаров байгаа.

Заиграев Владимир Феоктистович намтараараа нүгөөдэһөө дээрэ бэшэ. Урда тээнь хоёр дахин сүүдлүүлһэн хүн. 1968 ондо тонуул хэжэ, уголовно кодексын 145-дахи статьягай II хубиин үндэһөөр сүүдлүүлһэн байна. Харин 1972 ондо хүнние сохиhоноiнгоо, тингээд тоноhоноiнгоо түлөө РСФСР-эй уголовно кодексын 206-дахи статьягай II хубиин, 218-дахи статьягай I хубиин үндэһөөр сүүдлүүлһэн юм.

Мүнөө эдэ хоёр баһал сүүдэй урда зогсохонь. Ниходээ эдэ хоёр заһаршагүй гэмтэн болобо гээшэ гү? Энэ ямар шалтагаантайб?

Энэ асуудалда харюусахын тула Макаровай хэрэгые дахин-дахин иража үзэбэбди.

Зүб даа, хүн гээшэ дэлхэй дээрэ түрэхэдөө, шажанай номнолшодой хэлэдэгэй ёһоор, хулгайшан, худалшан гү, али ажалай баатар болохо гэһэн табисууртай, үйлэтэй байдаггүй ха юм даа. Ямар хүн болохо байнаш, тэрэшни хүмүүжүүлгэһээ, тэрээнэй нүлөөн доро бүрилдэһэн өөрыншни сэнэгһээ болохо.

Макаров Витя анхандаа ондоо үхибүүдһээ юугээрээшье илгардаггүй хүбүүн байгаа. Сагаан утаанай һүүл һуунагтуулан, огторгойгоор зура сохин үнгэрдэг самолёдой хойноhоо үлын-үлын хараха. Үгышье һаа, шэнэ саһанай ороходо, гүн сэдьхэлһээ баясан, гартаа бишыхан хүрзэ барижархёод, эдир нүхэдөөрөө саһан хүнние хэдэг һэн.

Анхан һургуулида орохододоо, заахан бүхы һурагшад мэтэ, нюдэеэ бэлтылгэн, юумэн бүхэнөөр һонирходог байгаа. Теэд ахамад класс гээшээ дабшаха бүрынь тэрэнэй һонирхол буурага эхилээ һэн.

Нэгэдэхеэр, бүлын хүмүүжүүлгые хангалгатай гэхын аргагүй. Хатуу харые баридаг эсэгэ, ажалдаа тухаяа ходо таһаржа ябадаг эхэ хүбүүгээ хараха, юу хэжэ ябанаб гэжэ шалгаха сүлөө олодоггүй бэлэй. Хэрбээ юун мууб, юун һайн бэ гэжэ ходо хүбүүндээ ойлгуулжа, өөһэдөө алхам бүхэнөө хинажа ябадаг һаань, нэгэ ондоо байжа болохо һэн. Теэд хүбүүнэйнгээ гэмтэ ябадал хэжэрхиһэн хойно һүү-һай гэлдэхэдээ, лаха аргагүй хожомдошоһон байгаа.

Тиихэдэ энэ статья соогоо Виктор Макаровые бишыханшье үмэгшэлжэ, тэрэнэй гэмтэ ябадалые сагааруулхые һэдэнэ бэшэбди. Зүгөөр гэр бүлэдөө гүйсэд харууhагүй, үзэл бодолоо зүбөөр бүрилдүүлгын талаар нүлөөлхэ хүгүй байһан хүбүүнэй сэдьхэлые зүбөөр ойлгожо, халтирхай замhaa холодуулха гэжэ багшанарайнь оролдоо һаа, тэрэ хүбүүн ондоошье хүн боложо магадгүй һэн гэжэ һанагдана.

Багшанар имагтал ном заагшад бэшэ, харин хүмүүжүүлэгшэд мүн. Энээниие юун гэжэ ойлголтойб гэхэдэ, эдир хүнүүдэй үзэл бодолой бүридэлгэдэ нүлөө үзүүлдэг, эрхимүүдэй тоодо орон, наһан соогоо зүб замhaa халтиргүй ябахые үрээдэг, мүнөөнэйхеэр хэлэбэл, ёһотой һурган хүмүүжүүлэгшэд байха уялгатай болоно. Харин Макаров, Заиграев мэтын залуу хүнүүдэй сүүдлүүлэгшын һандали дээрэ һуухые харахадаа, тэдэнэй обществодо харша хүнүүд болоhыень обёорходоо, һурган багшанарайнь хүдэлмэридэ голодоhон гараа гээшэ гэжэ ойлгохоор болоно бэшэ гү?

Г. БАМБАРОВ,
милициин мүрдэгшэ.
М. ДАНИЛОВА.

Уран хүгжэм,
Дуран ссомни зэдэлэ.
Хурдан хургадни,
Улам түргөөр
Гүйжэ,
Ирагуу аялга гаргыш!

П. БУРМАКИНАЙ
фотоэтюд.

# АРГАТЫНХИД АЛЬГА ТАШАНА

Хурамхаанай аймагай Дэрэнэй арадай театрай һураг суу республика соогуурнай үнинэй тараhхай. Энэ коллективэйхид республиканска олон харалгануудта хабаадажа, диплом, грамотануудта хүртэһэн, олондо магтуулһан байха юм.

Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проекттэй манай аймагай ажалшадай танилсажа, тэрэниие зүбшөн хэлсэжэ байһан үедэ арадай театрай артистнууд эдэбхи үүсхэлээ бүри хурсадхажа, шэнэ зүжэгүүдые хүн зондо харуулна.

Буряадай АССР-эй соёл культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Владимир Цыдыпович Баторов энэ театрай коллективые шадамараар хүтэлбэрилнэ.

Поэтесса Ц-Д. Дондокова Ф. Сахиров хоёрой бэшэһэн «Дабhанай амтан» гэжэ зүжэгые энэ театрайхид богонихон болзорто бэлдэжэ, хүн зондо харуулаа. Энэ зүжэгэй рольнуудта арбан нэгэн хүн наадана. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, багшанар, хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэд, механизаторнууд, электригүүд болон бусад мэргэжэлтэд болоно.

Арадай театрнуудай харалгын лауреадууд Дугар-Цырен Гергенов Зинаида Будаева хоёр энэ зүжэгтэ наадажа, онсо шалгарна. Мүн энэ харалгын дипломантнууд Цыпилма Гулгенова, Санжи Гармаев, мүн Александр Санжиев гэгшэд энэ зүжэгтэ хабаадана.

Театрай артист бүхэн үгтэһэн рольнуудтаа һайнаар наадахые оролдожо, мүнөө үеын хүнүүдэй образуудые яһалал харуулжа шадана гэхэдэ, алдуу болохогүй ёһотой.

Сэхыень хэлэхэдэ, «Дабhанай амтан» гэһэн зүжэг хадаа мүнөө үеын залуушуулые, тэдэнэй һуралсал, инаг дуран, сэдьхэл бодолые эли тодоор харуулhан зүжэг болоно бшуу.

Аргатын хүн зон энэ зүжэгые нэрьемэ альга ташалгаар угтаба. Ирагуу һайхан хүгжэмөөр шэмэглэгдэһэн, хүхюун шогтон энэ зохёол булта хүнүүдтэ һайшаагдаа.

Ингэжэ Дэрээнэймнай арадай театрай артистнууд шэнэ шэнэ зүжэгүүдые табижа, арбадахи табан жэлые амжалта, илалтатайгаар эхилһэн ажалшадые шэнэ хэрэгүүдтэ зоригжуулаг лэ!

Д. ГОМБОЕВ.
Хурамхаанай аймагай Хара[...]ой сомсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Солбон АНГАБАЕВ

# ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

* * *

Шүлэг соогоол ганса
Хүлэг шэнгёэр ажалланаб.
Шүлэгэйм хатуу мунса
Шүлтэһэтэйл болоторнь дабтана.
Иишэ тиишэм мушхана,
эбхэжэ байгаад тоншоно,
эрьюулжэ байгаад сохино,
эндэ-тэндэһээм ороно.
Хайша яашам гүйлгэнэ,
хайра гэжэ үгы даа.
Байжа болохогүй гэнэ.
Бодо, яба гэнэ.
Нюдэндөөш үзөөгүй юумыем
нэрлэжэ байжа бэшүүлнэ.
Наһаараш хараагүй юумыем
нааданхай болгон шэбшүүлнэ.
Замби соогуур намаяа
хамба шэнгеэр морилуулна.
Анда нүхэдым хаанаһааш,
Ази, Африкаһаа асаруулна.
Хашараа6, зобоо6 гэхэдэм,
хамаагүйхэн хандана:
«Хагдаржа һалааш һааш, бидэ
хүдэлмэрилдэг зангаараа хүдэлхэбди», —
гэжэ хэлээд шүлэгүүд
гэтэжэ харана нам тээшээ....

* * *

Мүнөөдэр минии байгаали
сүлөөдэл сүлөөтэйл байгаа һэн.
Мүшэтэ һүниин һүүлээр
мүндэртэ тэнгэрнь үүлээр
мансылагдан хушагдаагүй,
мушхаран «мушхагдаагүй».
Мүнөөдэр минии байгаали
минии эжыдэл байгаа һэн.
Үри хүүгэдһээн юушье
хаирлаха, харамнаха аргагүй.
Хаишааш, яшааш хамаагүй
харгы замаа залаа гү?
хүн түрэлтэндөө заяагаа
гүн, гүнзэгы заяагаа...
Мүнөөдэр минии байгаали
сүлөөдэл, сүлөөдэл гэгээн,
сүмэршэ, хэмхэршэгүй сэгээн
сэлмэгхэн тэнгэреэр гэтээл.
Инмэхэн үдэр намайе
инаглаһандал угтадаг лэ.
Ирагуу сэдьхэлэйнгээ шарайе
имагтал шүлэгөөр «угаадагби».

* * *

Халтад гэбэл уярхаа һананам.
Шалтаг энээндэм үгы шэнги.
Алаг зүрхэм һалан һаланая
бараг юумэнһээ бадаран дэгдэнги
Жаахан юумэнһээ жаргаад гүйнэ,
һайхан юумэнһээ һайбараа татана.
нарата дэлхэйн найдал зүйнэ,
һарата һүниин гэрэл татана.
Халтад гэбэл баярлахаа һананам,
шалтаг энээндэм олон байха.
Мандаг минии сэдьхэлдэ наран,
манай сагай мүнхэ һайхан!

Б. ЯВУУХУЛАН.
МНР-эй Гүрэнэй шангай лауреат.

# ЭХЭНҮҮДТЭ ЗОРЮУЛҺАН ҮЛГЫН ДУУН

Үүлэгүй тэнгэридэ ододой нойрсодоггүй шэнги,
Үй түмэн эхэнүүд һүни унтадаггүй байна.
Үри бэеынгээ түлөө тэдэ тингэжэ
Үргэһэ нойроо һамшаажа һуудаг байна.
Һарын мүнгэн туяа доро,
Һайхан эхэнүүд, нойрсыт даа.
Бүүбэй,
Бүүбэй.
Хилын харуулда байһан хүбүүнэйнгээ хойноһоо,
Хээгүүр малтамал бэдэрдэг үхинэйнгөө хойноһоо
Эхэ хүнүүд сэдьхэлээ зобон-зобон,
Ээлжээтэ нойроо һамшаажа һуудаг байна.
Һарын мүнгэн туяа доро,
Һайхан эхэнүүд, нойрсыт даа.
Бүүбэй,
Бүүбэй,
Сабаагүйшэг хүүхэнэйнгээ орой болотор зайхада,
Салир хурса үгэдэ нүгөөдынгөө дайруулхада,
Һанаа үнөөндэ үнөөхил эхэнь хатажа,
Һамшаажал һуудаг лэ даа үргэһэ нойроо.
Һарын мүнгэн туяа доро,
Һайхан эхэнүүд, нойрсыт даа.
Бүүбэй,
Бүүбэй.
Хүжэ дэлхэй тайбан байһай гэжэ,
Хүнүүд эльгэ бүтэн байһай гэжэ
Хорбоо юртэмсын эхэнүүд сэдьхэлдээ зальбараа.
Хоморхон үргэһөө һамшаажал һуудаг байна.
Һарын мүнгэн туяа доро,
Һайхан эхэнүүд, нойрсыт даа.
Бүүбэй.
Бүүбэй.

# САГАЙ ЕРЭБЭШЬЕ...

Үхэхэгүйлби даа, сагай ерэбэшье.
Үхэһэн бэемни газарта булагдуужан.
Харин би сэлмэг тэнгэридэ
Хаана нэгэ тээнь одон болуужам.
Удангүй хоёр одон зэргэлхэ:
Ухаатайхан амарагни хойноһоом ошохо.
Хоюулан болоод, үндэр тэнгэрнһээ
Хонгорхон нютагаа шэртэхэ гээшэбди.
Хэрбээ Эхэ оронойнгоо тайбан байбал,
Хэзээшье амгалан хэбээрээ байхабди.
Һайхан баян болоходонь лэ баясажа,
Һайхан жаргал тэндээ эдлэхэбди.
Хэрбээ Эхэ оровдомни гай ушарбал,
Хэрхэн би тэсэжэ шадахабиб даа!
Хүйтэн огторгойдо амарагаа орхёод,
Хүрэжэ пэзшаа заабол ерэхэ халби.
Тэсэжэ ядаһан сэдьхэлдээ шатаад,
Тэнгэрииин һолир болоод буушехалби.
Тэшхүү дайсанай үүрые низалан,
Тэрэ бэеэрнь үнэһэн болгоошорхихобди.
Тингэжэ би һолир болоод лэ,
Тэшюун үлгы нютагаа абархалби.
Амидыдаа түлэжэ шадаагүй үрэеэ
Арад түмэндөө тингэжэ харюулхалби!

Ц. ДОНДОГОЙ буряадшалаа.

# АРБАН ХОЁР ЖЭЛ

Бидэнэй мүнөө үедэ хэрэглэжэ байгаа григорианска календариин ёһоор жэлнай 365 хоногтой, һарамнай 28—31 хоногтой. Энэ календарь наранай эрьесээр тоологдодог.

Урда сагта монгол, буряад арадууд һарын эрьесээр тооложо, бэлигэй уларил гэжэ литэеэ нэрлэдэг байгаа. Бэлигэй уларилай ёһоор жэлынь 354 хоногтой һэн. Дутаһан үдэрнүүдыень гүйсэд болгохын тула бэлигэй уларил гурбадахи жэлдэ 13 һаратай байдаг.

Баһа 12 һара ба 12 жэлынь ан амитануудай нэрээр нэрлэгдэһэн байдаг. Таба дахин 12 жэл гүйсэхэдэнь, нэгэ рабжан гэжэ нэрлэнэ. Мүнөө 16-дахи рабжан ябана.

Арбан хоёр жэлые тайлбарилан магтая!

1. Хулгана.
Үндэр уулануудай оройе,
Үргэн талын хүрьһые
соолон байрлагша,
Хээрын адууе хуряан
байгша,
Хэрмэн дахатай,
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Хулгана нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

2. Үхэр.
Эбэр ехэтэй,
Эжэл һүрэгөөрөө
бэлшэгшэ,
Эзэндээ ашатай,
Арад зоной ама
тоһодогшо,
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Үхэр нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

3. Барас.
Хада уулаар байратай,
Хара эрээн зүһэтэй,
Хаба шадал ехэтэй,
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Барас нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

4. Туулай.
Бүмбэгэр бага бэетэй,
Бэлтэгэр хара нюдэтэй,
Бууса бороложо байратай,
Армаг тармаг һахалтай,
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Туулай нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

5. Луу.
Агаар тэнгэри нютагтай,
Асари ехэ дуутай,
Аянга ехэ аюултай
Арад зондо харагдаагүй
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Луу нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

6. Могой.
Дэмы орхиһон дээһэн,
Оһолоор орхиһон улаһан,
Амитан зон харабал,
Ара нюргаар хүйтэ
даадаг,
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Могой нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

7. Морин.
Хүсэтэ баатарай хүлэг,
Хада газараар
харгылагша
Хазаарта ардаг морин лэ.
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Морин нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

8. Хонин.
Хангай талаар бэлшэгшэ,
Хөөбэр ноохо үгэгшэ,
Хонгор халзан хонин лэ.
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Хонин нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

9. Бишэн.
Дулаанай орон нютагтай,
Дура зоргондоо дүүлэгшэ,
Домто жэмэс хоолтой,
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Бишэн нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

10. Тахяа.
Хонгёо һайхан хоолойтой,
Хүндаи сагаан үнэгэтэй,
Барижа абахада
бархирагша,
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Тахяа нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

11. Нохой.
Хото хаяа байратай,
Хонгёо дуутай, һонор
шэхэтэй,
Хурса нюдэтэй
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Нохой нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

12. Гахай.
Хото бууса байратай,
Газар онгилон эдеэлэгшэ,
Галһаа бэшээр хоолоогшо,
Арбан хоёр жэлэй нэгэн
һайнда орогшо
Гахай нэгэн эрдэни
гэлсэгшэ.

Ц-Б. ЛАЙДАПОВ.
Зэдын аймаг.

# ТААБАРИНУУД

Хоногшын газар хүрэхэй
һэм
Харгын гурбан шүдхэр
һаатуулаа.
(Шүдэртэй морин).
Гушан хоёр хонин
холбоотой,
Хотогор улаагшан уяатай.
(Хүнэй шүдэн, хэлэн).
Далай ламын бүгээһэн
Далан дабхар пинхуузан
(Үхэрэй һархинеаг).
Бурханай хүүгэд
Бургааhаар сохилдоо.
(Нюдэ сабшаха).
Гурбан үнгын хубсаһатай:
Сагаан, ногоон, шара.
(Дэлхэй).

ДЭЛХЭЙН ГУРБАН БАЯН
Ой модон баян,
Далаи баян,
Олон үхибүүтэй айл баян.

ДЭЛХЭЙН ГУРБАН ХҮСЭТЭЙ
Гүрэнэй хуули хүсэтэй,
Урасхал уһан хүсэтэй,
Хүнэй һэшхэл хүсэтэй.

ДЭЛХЭЙН ГУРБАН ХҮНДЭ
Тудажа бууһан ураг
хүндэ,
Дээрэһээ бууһан шулуун
хүндэ,
Хадамгүй басаган хүндэ.

С. ЖАНАЕВАЙ
суглуулбариhaa.

ҮБЭЛЭЙ ОЙ СОО
Хабар дүтэлөө,
Хабар дүтэлөө.
Тиибэшье һаа,
Тэшюун зандаа даа
Ой соо.

Р. АБИДУЕВАЙ
фотоэтюд.

# УРДАНАЙ ДУУНУУД

БЭҺЭЛИГЭЙ ДУУН

Эреэн магнал байгааш һаа,
Энээхэн наһандам
хүрэнэгүй.
Эгэшэнэр дүүнэр байгааш
һаа,
Эжы абадам хүрэнэгүй.
Алтатай магнал байгааш
һаа,
Айдархан наһандам
хүрэнэгүй,
Аханар дүүнэр байгааш
һаа,
Аба эжыдэм хүрэнэгүй.

ЭСЭГЫН ХҮБҮҮН

Эрьетэйхэн уһаниинь
Тохойгоо тойрожо
урдана.
Эсэгэтэйхэн хүбүүниинь
Эрэ бэрхэ һурана.
Эрьегүйхэн уһаниинь
Налюур боложо урдана,
Эсэгэгүй хүбүүниинь
Элдин зоргоороо һурана.

Б. ДОНОНОВА.

ПРАВДА БУРЯТИ[И]

Нэгэдэхи хуудаha[н] «Шанар — гол [...]» мүрысөөндэ хабаадаг[...] рүү бэшэг. «КПСС-[...]» съездын хүндэлэл[...] суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаh[ан] «Ороoһоной поли»—К[...] ловай статья. «Хүдэл[...]ша» — партиин XXV [...]дын делегат тухай. [...] ажахыда — анхарал, [...] долго» — В. Филонова[й] корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһ[ан] «А[...] штабай [...] далнари» — В. Хар[...] статья. Халын сала[...]

Дүрбэдэхи хуудаһ[ан] Б. [...]вичай [...]

СЭЛХИР ЭКРА[Н]

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА[ММА]
«Орлёнок». 08.50 — [...] үбэлэй наадан. [...]нууд. 10.50 — Забва[...] 11.00 — Искусствын [...] концерт (үнгэ[тэ]). 11.30 — «Танда, ту[...]». 12.00 — [...] 12.10 — «Знакомый [...] пок Тим» — куклын [...] 12.40 — «Танай [...] хүгжэмтэ дамжуула [...]». 13.10 — «Табан [...] баатарнууд» гэһэн [...] «[...]» — [...] риматай фильм (ү[нгэтэ]). 13.40 — Концерт (ү[нгэтэ]). 14.15 — «Элүүр [...]гын почтоһоо». 14.[...] «Угаланууд» (үнгэтэ). [...] — «[...] барса [...] гаргаха»). 15.45 — [...]лалга. 15.55 — «От[...] — невероятное» (ү[нгэтэ]). 16.55 — М. Глинки[н] [...] (үнгэтэ). 17.[...] Олимпиин үбэлэй [...] 18.30 — «Время». 1[...] Б. Шоу. «Дом, где [...] стол сердце» — ф[...] (үнгэтэ). 21.00 — [...] 21.15 — «Д[...] разбивается сердце» — [...] 22.45 — Х[...]тэ забһарлалга. 22.[...] Забһарлалга. 23.00 — [...] тухай [...] добо». Н. Кончаловск[...] (үнгэтэ). 23.30 — «Та[...] — хүгжэмтэ [...] (үнгэтэ). 24.00 — «В[...]

Редакторай ор[...]
М. Н. НИМ[...]

☐ «БУРЯАД ҮНЭН» ☐ 1976 оной февралиин 14. ☐ 4-дэхи хуудаһан ☐ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02346. Заказ № 0[...]